

RAZISKOVALNA NALOGA

OŠ Cirkulane – Zavrč

NEKATERA SAKRALNA ZNAMENJA IN OBELEŽJA V OBČINI CIRKULANE

ETNOLOGIJA

Mentor:
Janez Zupanič

Avtorici:
Elvira Jurgec
Mojca Preložnik

Cirkulane, 2008

ZAHVALA

V nalogi, ki je pred vami, sva se dotaknili delčka bogate kulturno zgodovinske dediščine našega kraja. Pri tem so nam bili v veliko pomoč posamezniki in skupine, katerim za to posebej zahvaljujemo.

Da je naloga izdelana v takšnem obsegu, gre zahvala predvsem najinemu mentorju in razredniku Ivu (Janezu) Zupaniču, profesorju sociologije, ki naju je s spodbudami usmerjal in bdel nad najinim raziskovalnim delom.

Hvala vodstvu šole za podporo pri najinem delu, predmetni učiteljici slovenskega jezika, Dragici Petrovič, za slavistično lektoriranje, učiteljici angleškega jezika, Ženji Hotko, za pomoč pri prevajanju povzetka. Hvala tudi vsem ostalim, ki ste nama tako ali drugače pomagali pri pripravi raziskovalne naloge, pa vas na tem mestu ne navajava posebej.

Elvira in Mojca

POVZETEK

Tema najinega raziskovanja so sakralna znamenja najinega domačega kraja - Občine Cirkulane v Halozah. Prvotni naslov naloge je bil Sakralna znamenja Občine Cirkulane, pa sva kaj kmalu ugotovili, da vseh sakralnih znamenj naše, sicer majhne in še vedno mlade občine, ne bova uspeli raziskati dovolj podrobno. Seveda sva v nalogo vključili tudi opis kraja in vsaj delno predstavili tudi nekatere druge kulturno-zgodovinske objekte iz bogate dediščine našega kraja.

Veliko o našem kraju je zbranega v knjigi Cirkulane-Svet Belanov. Prav o najini temi, sakralna znamenja, pa je zbranega malo ali skoraj nič, zato je bil še poseben izziv zbirati podatke, obiskovati ljudi, ki so nama bili o znamenjih pripravljene pripovedovati.

Izvedeli sva, da je na območju Občine Cirkulane 14 kapel in kar 31 križev. Kapele so razporejene takole: v Gradiščah tri, v Velikem Vrhu in v Medribniku po dve, po ena v Brezovcu, Gruškovcu, Paradižu, Pristavi, Malem Okiču, Cirkulanah in Dolanah.

Pri iskanju podatkov o posameznem sakralnem znamenju pa sva naleteli še na tista, ki jih danes več ni oziroma so danes vidni le še ostanki, kar sva tudi vključili v najino raziskavo.

Poleg opisov in slik posameznih obeležij sva odgovore na nekatera vprašanja poiskali tudi z anketo, ki je pokazala, da občani ne vejo za točno število sakralnih obeležij v občini, zdi pa se jim prav, da bi obeležja vključili v pohodniško-turistično ponudbo kraja, razveselilo pa naju je, da so tudi anketiranci izrazili pozitiven odnos do najinega dela, katerega sva bili deležni tudi od vseh, ki v tej nalogi sodelujejo kot pričevalci.

Tako sva, skozi vodene intervjuje s krajani in z anketo, izvedeli in zapisali marsikaj zanimivega. Predvsem pri iskanju odgovora, zakaj je neko obeležje bilo postavljeno, si pričevanja velikokrat nasprotujejo. Zato sva jih zapisali takšna, kot so, nisva pa jih imeli niti časa niti možnosti, preverjati. Zapisov, razen pri obeležjih, postavljenih ali prenovljenih nedavno, največkrat ni. Marsikaj je torej ostalo zavito v temo, upava, da bo najino delo spodbudilo koga k nadaljevanju začetega.

Ključne besede:

Haloze, Cirkulane, sakralna znamenja, kapela, križ

SUMMARY

The subject of this joint research are the sacral signs of our home place-Cirkulane community in Haloze. At first a title of the research was *The Sacral Signs of Cirkulane Community*, but we soon realized there was not enough time to research all the sacral signs of our small, but still quite young community in detail. We also described the home place, as well as some other cultural-historical objects of Cirkulane taken from a rich community heritage.

There is a lot written about our home place in *Cirkulane-Svet Belanov*. But there is little or almost nothing written about the sacral signs, which was a special challenge for us to gather all the data, visit parishioners, who were willing to share their knowledge with us.

According to our research there are 14 chapels and 31 crucifixes in Cirkulane community. There are three chapels in Gradišče, two chapels in Veliki vrh and in Medribnik, and one chapel in Brezovec, Gruškovec, Paradiž, Pristava, Mali Okič, Cirkulane and Dolane.

While searching for the data about the individual sacral sign we found out that some of them no longer exist or that there are only their remainders, which was also added to our research.

Beside the descriptions and pictures of the individual features we answered some questions with a survey. The survey showed that parishioners did not know about the sacral features exact number of the community. They agreed that the community features should be included in the community tourist offer. It also pleased us that the parishioners responded to our research in a positive way, which was evident from all who cooperated as witnesses.

Through interviewing and inquiry we learned many interesting things. Particularly when we wanted to know why some feature was erected, we found out there were testimonies which often contradicted. So we registered things exactly the way they were told, but we did not have time or opportunity to establish the truth. Records do not exist, except for the features which have been erected or renovated recently. It seems that some things still remain a secret, but we hope that our research will encourage somebody to continue what we started.

Key words:

Haloze, Cirkulane, sacral signs, chapel, crucifix

KAZALO VSEBINE

ZAHVALA

POVZETEK

SUMMARY

KAZALO VSEBINE

KAZALO SLIK

UVOD

TEORETIČNI DEL

HALOZE

PREDSTAVITEV OBMOČJA

Cirkulane

ZGODOVINSKI ORIS

KULTURNA DEDIŠČINA

ZGODOVINSKE STAVBE

Grad Borl

Cerkev sv. Barbare

Cerkev sv. Ane

Cerkev sv. Elizabete

Cerkev sv. Katarine

CILJI RAZISKOVALNE NALOGE

HIPOTEZE

METODA DELA

SAKRALNA ZNAMENJA NA OBMOČJU OBČINE CIRKULANE

PREDSTAVITEV SAKRALNIH ZNAMENJ

KAPELE

Kapela sv. Trojice na gradu Borl

Kapela sv. Viljema (pokopališka kapela)

Zavrčančeva kapela

Barasova kapela

Grandova kapela

Zidna kapelica pri »Korpičevih«

Habjanekova kapela

Bukovčova kapela

Zidna kapela pri Levičniku

Škečova kapela

Hišna kapela pri Štefiki

Mrkačova kapela

Toličeva kapela

Štuhečova kapela

Guslova kapela

KRIŽI

Križ pri farni cerkvi sv. Barbare v Cirkulanah

Križ na pokopališču v Cirkulanah

Klinčov križ

Ružni križ

Hrastinski križ

Petajov križ

Župski križ

Gmajski križ

Goli križ

Švajglov križ (nekoč Petrovkin)

Ganzov križ

Gočlov križ

Grejski ali Kralov križ

Dernikovičov križ

Juričov križ

Križ na Kalapindži ali Kovačov križ

Kovačov Križ

Lipasov križ

Gabrovčov križ

Hujčov ali Lovrov križ

Andrejčekov križ

Dreisigarov križ

Bakušov križ

Oreški križ

Tučinov križ

PREDSTAVITEV SAKRALNIH ZNAMENJ, KI NE OBSTAJAJO VEČ

Kapela sv. Barbare (ob šolskem poslopju)

Križev pot do podružnične cerkve sv. Ane

Križ v Gradiščah

Ciglarov križ

Kužno znamenje ob cesti na grad Borl

Kapela sv. Roka

UGOTOVITVE

REZULTATI

DISKUSIJA

ZAKLJUČEK

UPORABLJENA LITERATURA in VIRI

KAZALO SLIK

Kapela sv. Viljema na pokopališču v Cirkulanah

Zavrčančeva kapela v Pristavi

Barasova kapela v Brezovcu

Grandova kapela v Gradiščah

Zidna kapelica pri Korpički v Pristavi

Habjanekova kapela v Dolanah

Bukovčova kapela v Cirkulanah

Zidna kapela pri Levičniku v Cirkulanah

Škečova kapela v Gruškovcu

Hišna kapele pri Štefiki v Gradiščah

Mrkačova kapela v Paradižu

Toličeva kapela v Medribniku

Štuhečova kapela v Gradiščah

Grandova kapela v Malem Okiču

Križ pri farni cerkvi sv. Barbare v Cirkulanah

Križ na pokopališču v Cirkulanah

Klinčov križ v Dolanah

Hrastinski križ v Cirkulanah

Petajov križ v Pristavi

Župski križ v Pristavi

Gmajski križ v Pristavi

Goli križ v Slatini

Švajglov križ v Brezovcu

Ganzov križ v Brezovcu

Gočlov križ v Brezovcu

Gočlov križ okoli leta 1985

Gočlov križ okoli leta 1992

Grajski ali Kralov križ v Gradiščah

Dernikovičov križ

Juričov križ v Gradiščah

Križ na Kalapindži ali Kovačov križ

Kovačov križ v Gradiščah

Lipasov križ v Gradiščah

Gabrovčov križ v Paradižu

Hujčov ali Lovrov križ v Brezovcu

Anderjčekov križ v Slatini

Dreisigarov križ v Pristavi

Bakušov križ v Cirkulanah

Oreški križ v Paradižu

Tučinov križ v Slatini

Šolsko poslopje najine šole iz leta 1932

Razglednica iz Cirkulan, poslana 1900

Kapelica križnega pota k sv. Ani na Velikem Vrh

Kužno znamenje ob cesti na Borl nekoč in danes

Sliko sv. Roka hranijo v župnišču sv. Barbare

UVOD

Sva devetošolki, v letošnjem šolskem letu sva sprejeli izziv najinega razrednika in se tako prvič odločili za raziskovalno dejavnost. Za predmet raziskave smo izbrali sakralna znamenja v najinem domačem okolju – v Občini Cirkulane.

Današnja Občina Cirkulane sodi med najmlajše slovenske občine, leži v severozahodnem delu Haloz. Središče občine je naselje Cirkulane, najstarejši del naselja se je razvil ob župnijski cerkvi sv. Barbare. Cirkulane so razgibano naselje, obdano z vinogradi, gozdovi, njivami in travniki. V preteklosti se je kraj imenoval Sv. Barbara v Halozah. Na območju Cirkulan so naslednje vasi: Cirkulane, Brezovec, Dolane, Gradišča, Gruškovec, Mali Okič, Medribnik, Meje, Paradiž, Pohorje, Pristava, Slatina in Veliki Vrh.

Bogata kulturno-zgodovinska dediščina in predvsem številna sakralna znamenja in obeležja so spodbujala radovednost, postavljala vprašanja in zahtevala odgovore. O sakralnih znamenjih najine okolice, v nama razpoložljivih virih, nisva našli nobenih zapisov, kar je bil motiv, da poizveva o njih čim več in spoznano dokumentirava. Veva, da sva na nekatera vprašanja našli odgovore, veliko pa je še ostalo neodgovorjenega.

TEORETIČNI DEL

Ob odločitvi za predmet najine raziskave sva se poučili o verskih znamenjih. Pri tem nama je bil v pomoč prispevek *Na polju znamenje stoji* v aprilski številki revije GEA iz leta 2006, kjer avtor Franci Horvat pojasnjuje, da sakralna oz. cerkvena »Znamenja pomenijo pomembno vrednoto slovenske krajine predvsem s katoliškim predznakom. Pripovedujejo nam o pristni vernosti slovenskega človeka in so običajno nabožni kašipot, ki usmerjajo romarje, hkrati pa so tudi kulturni okras okolja, v katerem stojijo.«^[1]

V nadaljevanju pojasnjuje, da so spomeniki, ki jih imenujemo znamenja, po svoji oblikovni plati zelo različni. Poleg znamenj poznamo na Slovenskem tudi kapelice. Sam izraz kapelica izhaja iz latinske besede cappa, kar pomeni plašč s pokrivalom ali kapuco. Prvotno je ime pomenilo molitveni prostor na kraljevem dvoru v Parizu, kjer se je domnevno ohranil plašč sv. Martina iz Toursa, kasneje so bili ti molitveni prostori lahko v bolnicah, dvorcih ali palačah.

Avtor prispevka zapiše tudi legendo o svetem Martinu, ki ga v najinem okolju bolj poznamo kot tistega, ki iz mošta naredi vino. »Legenda govori o sv. Martinu kot dobrotniku, saj je kot rimski častnik polovico svojega plašča ali cappe podaril prezebajočemu beraču. Po njegovi smrti, ko so ga razglasili za svetnika, se omenjeni prostor imenuje »cappela« ali po naše kapelica.«^[2]

Franci Horvat opredeli še razliko med znamenji in kapelicami, tako izveva, da »Znamenja (v ožjem pomenu) nimajo notranjščine, medtem ko jo kapelica ima in je umerjena po človeku ter mu je dostopna. Kapelice smo domnevno prevzeli v začetku 17. stoletja in so mlajše kot znamenja. Njihov tloris je pogosto kvadraten, streha dvokapna, včasih piramidasta ali odrezana v čop. Med znamenja spadajo tudi razpela, lesene table, svetniški kipi v vdolbinah na hišnih pročeljih in nabožne slike na hišah.«^[3]

Zasledili sva, da Horvat v prispevku v reviji GEA kot glavni vir uporabi knjigo *Znamenja na Slovenskem* Dr. Marijana Zadnikarja. V knjižnici sva poiskali tudi to knjigo in pobrskali po njej. Izvedeli sva, da je po Zadnikarju »Znamenje v našem pomenu besede zlasti iz verskih in drugih duhovnih nagibov vsaka na prostem postavljena drobna arhitektura ali likovni izdelek, kakor denimo kapelica, kamnit steber ali zidan slop s sveto podobo, leseno razpelo, svetniški kip v zidni vdolbini, pobožni relief nad vrati ali slikana tabla z versko pobudno vsebino.«^[4]

Horvat se v reviji GEA dotakne tudi namena postavljanja znamenj. »Znamenja so postavljali v različne namene: v spomin na pomembne dogodke, ki so se zgodili ali se utegnejo zgoditi. Postavljali so jih tudi v spomin na spravo med sosedi, v zahvalo za srečno vrnitev iz ujetništva ali vojske, za ozdravitev itd.«

V nadaljevanju Horvat pojasni, da so po Sloveniji znamenja »postavljena precej neenakomerno« in gledano številčno, »jih je več na Gorenjskem in na Štajerskem.«^[5]

Nekako kot sklepna misel v prispevku Francija Horvata v reviji GEA je naslednje besedilo, ki poudari, kako je pri ohranjanju kulturne dediščine pomembna ozaveščenost ljudi. Pravi tako: *»Znamenja, ki so nastala v preteklosti, so nekakšen pomnik za današnji pa tudi za jutrišnji dan. Na žalost so nekatera po drugi svetovni vojni izginila, mnoga pa še danes izgubljajo prvotni pomen pri obnovah, ki so pogosto nestrokovne in površne. Da zavarujemo te kulturne spomenike, ni dovolj zgolj odlok o zaščiti, temveč ozaveščenost ljudi, ki živijo s to dediščino.«*^[6]

Z zapisanim se strinjava in s to mislijo zaključujeva teoretični del najine raziskovalne naloge in nadaljujeva s predstavitvijo območja in kulturne dediščine najinega kraja.

HALOZE

Pri najinem raziskovanju sva se omejili na svoj domači kraj – območje Občine Cirkulane. Cirkulane so sestavni del Haloz, zato se nama zdi prav, da postreževa tudi z nekaj osnovnimi podatki o tem delu Slovenije. Pri tem sva kot pisni vir uporabili zbornik, ki je izšel ob 200-letnici naše šole, leta 1982, kjer zaslediva, da je Haloze leta 1939 obiskal tudi pesnik Oton Župančič. Svoje vtise je strnil z besedami: *»Novi kraji, nova čuda. Prijazni ljudje. Prijetno presenečen nad slikovito pokrajino Haloz.«*^[7]

PREDSTAVITEV OBMOČJA

Iz omenjenega vira, ki ga je, poleg drugih, uredil dr. Vladimir Bračič, izveva, da so tolmačenja imena Haloze različna. *»Nekateri so iskali izvor imena Haloze v latinski označbi Colles za vinorodne gorice. Nemci so jim rekli Kollos.«*^[8]

S to razlago se niso vsi strinjali. Tako je iskal Božidar Raič, nekdanji župnik pri sv. Barbari, izvor imena v staroslovanščini. Leta 1861 je v Novicah zapisal, da se ime Haloze opira na *»halongo«*, ki pomeni kraj, prepleten s hribi.^[9]

Cirkulane

So razgibano naselje, obdano z vinogradi, gozdovi, njivami in travniki. V preteklosti se je kraj imenoval Sv. Barbara v Halozah. Današnje reliefno podobo kraja je izoblikoval potok Bela s svojimi pritoki. Griči segajo do višine 300 metrov, le Vrbanjšak nad Borlom se dviga 412 metrov visoko. Na območju Cirkulan so naslednje vasi: Cirkulane, Brezovec, Dolane, Gradišča, Gruškovec, Mali Okič, Medribnik, Meje, Paradiž, Pohorje, Pristava, Slatina in Veliki Vrh.^[10]

ZGODOVINSKI ORIS

Nekaj drobcev v zgodovinski oris predstavljava iz že omenjenega zbornika, ob 200-letnici naše šole, leta 1982.

»Nekateri arheologi in zgodovinarji menijo, da je gričevnat svet Haloz s svojo prijetno klimo in s sončnimi rebri, ležečimi med svetlimi gozdovi, že zelo zgodaj pritegnil človeka.«

O zgodnji naselitvi človeka nam pričajo tudi najdbe iz kamene in bronaste dobe. Gre predvsem za manjše, posamične najdbe, medtem ko sledovi večjih naselbin niso bili najdeni. Na območju današnjih Cirkulan je bilo najdenih šest kamnitih sekir.

»Tudi najdb iz rimske dobe je v Halozah malo, znano je le najdišče v Cirkulanah« O majhnem številu najdb so začudeni tudi arheologi, saj ne verjamejo, da bi pokrajina, ki je ležala v bližini velikega mesta, kot je bil takratni Poetovio, bila nenaseljena.^[11]

Ksenja Arbeiter se v svoji diplomski nalogi o turistični ponudbi v Halozah dotakne tudi sakralnih spomenikov, pri čem se opira na Bračiča. Izveva, da so v cerkvenem pogledu Haloze doživljale svojevrsten razvoj. Leta 811 je namreč frankovski vladar Karel Veliki določil reko Dravo za mejo med salzburško nadškofijo in oglejsko patriarhijo. Haloze so tako postale najvzhodnejša pokrajina pod versko vrhovno oblastjo oglejskih patriarhov.

Za najino raziskovalno delo pa je zanimiva omemba zgraditve cerkve sv. Katarine, ki je prva cerkev, zgrajena na območju Haloz.

Nadalje izveva, da je na območju Haloz večkrat razsajala kuga, čeprav najdemo le malo kužnih znamenj (cerkev sv. Barbare v Cirkulanah, sedeči Kristus v Zavrču, figuralno znamenje ob cesti h gradu Borl-stari leseni križi).^[12]

KULTURNA DEDIŠČINA

ZGODOVINSKE STAVBE

Grad Borl

Pri opisu gradu Borl, ki ga zajemava v svojo raziskavo tudi oz. predvsem zato, ker je v njem ohranjena kapela sv. Trojice, si pomagava z letos izdanim vodnikom Haloze-Zagorje. Izveva, da je Borl največja in najbolj opazna fevdalna stavba v Halozah, postavljena na začetku drugega tisočletja na štajersko-ogrski meji na pomembnem prehodu preko reke Drave. Grad je v pisnih virih prvič omenjen leta 1255. Lastniki gradu so se do danes neprestano menjavali.

Zanimivo je, da je Borl *»zgradba z najdebelejšim grajskim zidom v tem delu Evrope-stolp, ki je osnova gradu, ima kar 12 m debel kamnit zid.«*

Grad ima arkadno dvorišče, v živo skalo vklesano cisterno, viteško dvorano in kapelo sv. Trojice iz 17. stoletja.^[13]

»Današnja podoba gradu Borl se zelo razlikuje od tiste, ki se je kazala v preteklosti. Celoten objekt je zapuščen, notranjost izropana. Grad močno razjeda zob časa in kliče po obnovi. Razpisi za najem gradu se končujejo brezuspešno. Obnova gradu je več kot potrebna, saj bomo z njegovo izgubo Haložani izgubili pomemben del zgodovine našega kraja.«^[14]

Cerkev sv. Barbare

Njeni začetki so zaradi pomanjkanja zgodovinskih virov nejasni. V začetku 16. stoletja, ko je razsajala kuga, so prebivalci postavili na gričku kapelico sv. Barbare ter jo obdali z obrambnim zidom. Iz

kapelice je zrasla cerkev, ki je bila v 18. stoletju proglašena za župno cerkev. Posebnost omenjene cerkve je 55 metrov visok rahlo nagnjen zvonik.^[15]

V cerkvi se nahaja tudi grobnica, v kateri so pokopani borški grofje. Podružnične cerkve sv. Barbare so cerkev sv. Ane, cerkev sv. Elizabete, cerkev sv. Katarine, kapela sv. Trojice na Borlu.

Cerkev sv. Ane

V vodniku Haloze-Zagorje o cerkvi sv. Ane izveva, da leži na Velikem Vrhu in da gre za božjepotno cerkev. Božja pot se vrši, ko zavetnica cerkve goduje, 26. julija. Cerkev je bila zgrajena med letoma 1684 in 1699. Cerkev se odlikuje s kakovostno baročno opremo.^[16]

Cerkev sv. Elizabete

Iz istega vira izveva tudi, da je podružnična cerkev sv. Katrine zgrajena 1673. Leži v vasi Pohorje in je tudi razgledna točka.^[17]

Cerkev sv. Katarine

Ob potoku Bela leži cerkev sv. Katarine, zgrajena ok. 1290 kot poznoromanska stavba. To je bila prva cerkev v notranjosti Haloz. Turška vojska jo je požgala 1532. leta, domačini so jo takrat hitro obnovili. Danes je stavba opuščena.^[18]

CILJI RAZISKOVALNE NALOGE

Z najino raziskovalno nalogo sva želeli ugotoviti:

- koliko križev in kapel je v celi občini in koliko v posameznih naseljih,
- koliko so stari ti spomeniki, kako so ohranjeni in zakaj so bili postavljeni,
- pomen spomenikov za okolje danes.

Poleg tega pa sva si zadali cilj, da bova:

- poiskali ljudi, ki nama bodo o znamenjih in obeležjih znali kaj povedati,
- zapisali njihova spominska pričevanja,
- in s tem prispevali k ohranjanju znanja o kulturno-zgodovinskih značilnostih svojega domačega kraja.

HIPOTEZE

Predpostavili sva:

- da velika večina občanov dokaj točno ve za število sakralnih obeležij v naši občini,
- da ljudje iz naše okolice dobro poznajo obeležja,
- da bi bilo sakralna obeležja potrebno vključiti v pohodniško-turistično ponudbo kraja,
- da bo raziskovalna naloga s strani vprašanih naletela na odobravanje.

METODA DELA

Pri delu sva uporabili deskriptivno metodo (metodo opisovanja dejstev, odnosov, procesov brez vzročnega pojasnjevanja) in komparativno metodo (metodo primerjanja dejstev, odnosov, procesov, z namenom odkrivanja podobnosti in razlik).

Ob začetku šolskega leta sva začeli skupaj z mentorjem in starši iskati literaturo o najinem kraju in literaturo o sakralnih znamenjih, tako da sva se s predmetom raziskovanja bolje spoznali.

Pripravili sva popisni list, ki sva ga razdelili in vprašalnik, s katerim sva med krajani poizvedeli o poznavanju sakralnih znamenj, zanimalo pa naju je tudi, ali naj znamenja vključimo v pohodniško-turistično ponudbo in mnenje o koristnosti najinega raziskovanja. Oboje je v prilogi te raziskovalne naloge.

Sledilo je terensko delo, ogled in fotografiranje trenutnega stanja obeležij in znamenj, vezanih na predmet raziskave.

Ker o sakralnih znamenjih in obeležjih našega področja ni razpoložljivih opisov v nama dosegljivi literaturi, sva se odločili o tem poizvedeti med krajani in to zapisati v obliki spominskih pričevanj.

SAKRALNA ZNAMENJA NA OBMOČJU OBČINE CIRKULANE

Po podatkih farnega župnika, dekana Emila Dreva, je na območju Občine Cirkulane kar 45 sakralnih znamenj. Od tega 14 kapel in 31 križev. Kapele so razporejene takole: v Gradiščah tri, v Velikem Vrhu in v Medribniku po dve, po ena v Brezovcu, Gruškovcu, Paradižu, Pristavi, Malem Okiču, Cirkulanah in Dolanah.

Razumljivo je, da naju je pot peljala tudi h gospodu dekanu. Pred tem obiskom sva že opravili kar nekaj najinega raziskovanja in se o sakralnih znamenjih poučili iz literature tako, da sva se lažje pogovarjali. Obiskali sva torej dekana Emila Dreva, ki je bil najinega obiska vesel in se je o temi najinega raziskovanja pohvalno izrazil. Z njim sva se pogovarjali o križih in kapelah na našem območju.

Na tem mestu sva dolžni poudariti, da si je gospod dekan vzel za naju veliko svojega časa. Tako bi lahko njegovo pričevanje o sakralnih znamenjih objavili enovito, vendar pa v prid preglednosti naloge, njegova pričevanja »drobiva« med opise posameznih sakralnih znamenj.

PREDSTAVITEV SAKRALNIH ZNAMENJ

V želji, da bi najina naloga bila tudi čim bolj pregledna, podajava predstavitev posameznih sakralnih znamenj v treh sklopih. Tako najprej predstavljava kapele, nato križe, sledijo pa še podatki in pričevanja o znamenjih, ki ne obstajajo več.

KAPELE

Kapela sv. Trojice na gradu Borl

Pri opisu te kapele sva posegli po podatkih, dosegljivih na svetovnem spletu. Baročna kapela sv. Trojice je eden izmed prostorov gradu Borl, ki verjetno predstavlja najpomembnejši del gradu. Urejena je v vogalu med vzhodnim in severnim traktom zunanjega dvorišča. Skupaj s sobanama pod viteško dvorano je med leti 1675-1684 predstavljala grajsko cerkev sv. Trojice, ki je v teh letih veljala kot farna cerkev.

Kapela je v tlorisu pravokoten in v dve etaži segajoč prostor. V stenah so na straneh polkrožne niše, na vrhu okrašene. Prav tako pa je okrašen vrhni pas sten. Motivno gre predvsem za upodobitve listov, v obeh vzhodnih vogalih, ob oltarni steni, sta plastični poprsji devic s kronama in palmovima vejicama. Stene so okrašene tudi z upodobitvami dvanajstih apostolov v okroglih poljih.

Glavni oltar krasi slika, ki bi jo po motiviki lahko razdelili na dva dela. Zgornji del krasi prizor Marijinega kronanja, na spodnjem pa sta na vsaki strani donatorja, po podatkih o lastnikih iz tega obdobja, najverjetneje graditelja kapele - Barbara in Jurij Sauer, ki kažeta na grad v ozadju, v njegovi podobi iz 17. st. Izmed treh stranskih oltarjev je ostal le še eden, ki pa je zelo uničen.

V ladji nekdanje grajske cerkve sv. Trojice je na steni Mežanova stenska slika iz leta 1952. Prikazuje haloške ljudi pri trgatvi.^[19]

Kapela sv. Viljema (pokopališka kapela)

Kapela sv. Viljema na pokopališču v Cirkulanah
Fotografirali Mojca in Elvira marca 2008.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Pokopališka kapela je posvečena sv. Viljemu, ki goduje 25. maja in je bil redovnik v severovzhodni Italiji. Živel je v 14. stoletju. Po mnenju dekana Emila Dreva je najverjetneje kapela posvečena prav sv. Viljemu zato, ker se je kateri od grofov, ki so živeli v takratnem času na gradu Borl, imenoval Viljem. Sicer pa je bila kapela postavljena na grobu borlske grofice, ki je umrla leta 1859.

Zavrčančeva kapela

Spominsko pričevanje Srečka Kranjca

V Pristavi ob cesti Pohorje-Paradiž leži Zavrčančeva kapela. Najbližja hišna številka kapeli je številka 10 a, kjer živi družina Kranjc. O Zavrčančevi kapeli sva se pogovarjali s Srečkom Kranjcem. Srečko je star 74 let, ima kar tri poklice, in sicer je po poklicu mizarski mojster, trgovec in šofer.

Zavrčančeva kapela je bila postavljena leta 1999. Gospod Srečko Kranjc je doživel hudo prometno nesrečo. Zdravniki so mu povedali, da ne bo mogel več hoditi. Misel, da bo prikovan na invalidski voziček, je bila zanj nesprejemljiva. Zaobljubil se je, da bo postavil kapelo, če bo lahko kdaj spet hodil. In res. Danes je kapela, posvečena materi božji, zgrajena.

Zavrčančeva kapela v Pristavi
Fotografirali Mojca in Elvira novembra 2007.

Investicija same kapele je bila vredna okoli 2 milijona tolarjev oziroma okoli 8300€ in je izključno delo družine Kranjc ob moralnem in finančnem sodelovanju bratov in sestra. Za zidarska in krovna dela je

poskrbel najmlajši brat, gospod Daniel Kranjc. V kapeli je v kratkem predvidena tudi freska. Obeležje je posvečeno materi božji, ki je zaščitnica otrok. Kapela ima tudi elektronski, satelitsko voden zvonec iz Münchna, ki sicer tehta 70 kg in zvoni vsake četrte ure. Obeležje je trenutno v zelo dobrem stanju in je tudi policijsko varovano. V kapeli je kip device Marije z Jezusom, ki ga je izdelal nečak Srečka Kranjca, Maks Arih iz Slovenj Gradca. Kip je narejen iz lipovine.

O Zavrčančevi kapeli v članku Tatjane Mohorko

Otvoritev Zavrčančeve kapele je bila opažena tudi v lokalnih medijih. Tako je novinarka Tatjana Mohorko v časopisu Tednik zapisala članek z naslovom Zavrčančeva kapela v Halozah. Tako uvodoma izvemo: *»Na tem koncu Slovenije, v Halozah, v deželi, posejani z vinogradi, kjer trta bogato rodi, živijo preprosti in bogati ljudje. V vasici Pristava smo imeli velik dogodek, blagoslovitev kapelice Matere božje.«* Avtorica prispevka se dotakne tudi motiva za postavitve te kapelice oziroma kot pravi, hude preizkušnje gospoda Kranjca *»...ki ga je prometna nesreča prikovala v voziček, se je zgodil čudež. Svoje življenje je položil v Marijino naročje in se zaobljubil. Molil je in upal.«* Izvemo tudi, da sta slovesnost vodila kanonik dr. Stanko Lipušček in farni duhovnik dekan Emil Drev in da je v kulturnem programu sodeloval tudi župan Občine Gorišnica, Slavko Visenjak. Takrat je namreč Pristava bila še sestavni del Občine Gorišnica. Avtorica na koncu prispevka še pohvali značilno haloško gostoljubnost, saj so po slovesni maši *»...gospodinje poskrbele /.../ za pogostitev.«* ^[20]

Barasova kapela

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

O Barasovi ali Arbeiterovi kapeli nama je povedal, da je v zelo slabem stanju. Njena oprema je bila zelo zanimiva, saj je po njegovih besedah edina kapela v občini Cirkulane, ki je bila poslikana s freskami. Sicer pa je kapela posvečena Mariji, prav tako pa je bila opremljena z njenim kipom, ta pa je bil žal nekoč odtujen.

Spominsko pričevanje Marije Fijačko

Z gospo Marijo, 80 letno gospodinja v pokoju, sva se pogovarjali o Barasovi kapeli. Barasova kapela leži v Brezovcu, ob cesti Brezovec-Gorenjski Vrh-Pestike. Najbližja hišna številka obeležju je 65 a.

Gospa Marija Fijačko se spomni, da je v svojih mladih letih velikokrat zahajala tja k velikonočnemu blagoslovu in šmarnicam. Kapelo naj bi postavil Barasov Štef ali morda njegovi predniki. Gospa Marija ne ve, kdaj je bila kapela postavljena. Kapela je bila opremljena tudi z oltarjem in kipci. Ni prepričana, vendar meni, da je bil eden izmed kipcev kipec svete Ane. Povedala pa nama je tudi, da so bili kipci odtujeni.

Barasova kapela v Brezovcu
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Trenutno je kapela, zidana iz kamna in opeke, v slabem stanju. Na nekaterih mestih se že ruši. Do sedaj ni nihče poskrbel za njeno vzdrževanje oziroma prenovo. Pričevalka nama je povedala, da se kapeli obetajo »boljši časi«, saj ima družina Dokl iz Kranja namen kapelo obnoviti. Pred porušitvijo jo je »rešil« sosed, ki je z grobim ometom stene vsaj nekoliko utrdil.

Spominsko pričevanje Marije Emeršič

O Barasovi kapeli v Brezovcu sva se pogovarjali tudi z domačinko Marijo Emeršič, gospodinjo, rojeno leta 1948. Tudi ona nama je povedala, da je najbližja številka obeležju 65 a. Meni, da je bila kapela postavljena okrog leta 1800, postavil pa naj bi jo Barasov Štef.

Omenila nama je, da kapela ni bila obnovljena, misli pa, da bo v bližnji prihodnosti. Kot pa sva se lahko tudi sami prepričali, je kapela na novo ometana, a kljub vsemu v zelo slabem stanju. Kapela leži ob cesti Brezovec-Gorenjski Vrh-Pestike.

Postavljena pa naj bi bila kot zaobljuba za srečno vrnitev iz vojne. Povedala nama je tudi, da je kapela bila opremljena s kipci sv. Ane, sv. Florjana in sv. Urbana, ki pa so bili odtujeni. Izvedeli sva tudi, da sedaj za obeležje skrbi družina Dokl iz Kranja.

Grandova kapela

O Grandovi kapeli v članku Simone Meznarič

Otvoritev Grandove kapele je bila opažena tudi v lokalnih medijih. Tako je novinarka Simona Meznarič v časopisu Tednik z dne 26. 10. 2007 v članku, Izpolnjena obljuba, zapisala: *»Pred več kot 50 leti je takrat 23-letni mladenič Rudolf Granda zaradi nekaterih okoliščin moral pobegniti iz rodnega kraja, Gradišča, v Avstrijo. In že takrat se je zaobljubil, da bo, če se še kdaj srečno vrne domov, v zahvalo postavil kapelo,«*

V nadaljevanju članka izvemo, da si je *»Rudolf Granda potem ustvaril družino v Avstriji, si našel delo in se šele po upokojitvi vrnil v svoja rodna Gradišča v današnji občini Cirkulane. Na svojo obljubo pa ni pozabil.«*

Spomladi 2007 se je, popolnoma sam, lotil gradnje izjemno lepe kapelice na zemljišču, ki je last njegovih sorodnikov. Gospod Granda je sicer tesarski mojster, vendar se je znal odlično spopasti tudi z zidarskimi deli in kapelica je začela rasti. Tako je sam je izdelal ostrešje, vso stavbno pohištvo ter *»naročil in plačal zvon v Avstriji, plačal je tudi slikarskega mojstra, ki je poskrbel za poslikavo kapelice.«* Kljub temu da so mu pri delu občasno priskočili na pomoč sorodniki in prijatelji, je veliko večino potrebnega naredil sam. *»Tako je letos, po več kot 50 letih od dane zaobljube, slednjo tudi izpolnil.«*

Novinarka pove, da vrednosti vloženega dela v to lično kapelico, ki je ponos Gradišča, ni mogoče določiti. Spoštovanje do svojega krajana pa so domačini pokazali s svojo številno prisotnostjo ob blagoslovu v začetku oktobra 2007, ki ga je opravil domači župnik Emil Drev. ^[21]

Grandova kapela v Gradiščah
Fotografijo g. Granda med gradnjo hrani družina Korošec. Fotografija kapele in notranjosti kapele,
Mojca in Elvira, marec 2008.

Spominsko pričevanje Marjane Korošec

O Grandovi kapeli sva se pogovarjali z Marjano Korošec, 38 letno kuharico, doma iz Gradišč. Grandova kapela se nahaja v Gradiščah, najbližja hišna številka obeležju je Gradišča 100. Kapela je »najmlajša« med obeležji v naši okolici, postavljena je bila leta 2007. Vzrok za postavitev je zaobljuba. Pred petdesetimi leti je, takrat mladenič, Rudolf Granda moral zaradi nesrečnih okoliščin pobegniti v Avstrijo. Zaobljubil se je, da bo ob srečni vrnitvi v domovino postavil kapelo. Svojo obljubo je izpolnil. Za kapelo skrbi Rudolf Granda in družina njegovega nečaka Rajka Korošca. To obeležje je posvečeno srcu Jezusovemu in srcu Marijinemu. Oltar je lesen, prav tako strop in okna. Vse lesene dele je izdelal gospod Rudolf sam, saj je po poklicu tesar in mu delo z lesom ni tuje. Kapela je opremljena z nabožnimi slikami, s fresko matere božje, ki jo je naslikal Franc Rutnik, ter z bakrenim zvonom, ki ga je graditelj kupil v Innsbrucku v Avstriji.

Zidna kapelica pri »Korpičevih«

Zidna kapelica pri Korpički v Pristavi
Fotografirala Ksenja Arbeiter marca 2008.

Spominsko pričevanje Benjamina Vidoviča

Kapelica – zidni oltar je v steni hiše pokojne ge. Korpičeve iz Pristave. Hiša stoji na glavni cesti Pristava-Mali Okič. Zidna kapelica nad vhodom v stanovanjsko hišo je opremljena s kipcem Device Marije.

Tovrstnih sakralnih znamenj sicer nisva vključevali v najino raziskovalno nalogo, čeprav so pogosta. Pa vendar bi bilo do pričevalca nevhvaležno, če ne bi njegovega opisa vključili v najino raziskovalno nalogo.

Habjanekova kapela

Spominsko pričevanje Zvonka Maicna

Spominsko pričevanje o Habjanekovi kapeli nama je napisal Zvonko Maicen, letalski tehnik, rojen leta 1956. To obeležje leži v Dolanah, njegova najbližja hišna številka pa je Dolane 15. Po njegovih podatkih naj bi bila kapela postavljena leta 1895, nazadnje pa je bila obnovljena leta 1999.

Družina Habjanekovih je bila zelo pobožna. Tod mimo so ljudje včasih hodili peš do bližnjega mesta Ptuj pa tudi romali k Sv. Ani, zato je ob tej poti zrasla kapela, ki je bila namenjena mimoidočim romarjem, ki so ob njej molili ter častili Sveto družino, kateri je bila kapela posvečena. Za kapelo danes skrbi družina Maicen.

Habjanekova kapela v Dolanah

Fotografije obnove in ponovnega blagoslova iz leta 1999 hrani družina Zvonka Maicna.

Izvedeli sva tudi, da so bili leta 1989 odtujeni prav vsi leseni kipi, ki so bili v kapeli. To so bili kipi članov Svete družine: Jezusa, Marije in Jožefa. Kipi so bili po njegovih podatkih visoki en meter, Jožefu pa je manjkal del kazalca na levi roki. Kapela je zaprtega tipa, kot je značilno za vse ostale kapele v

naši okolici. Zgrajena je iz kamna, pokrita pa z opečno kritino. Trenutno je v zelo dobrem stanju. Danes je obeležje opremljeno z lesenim kipom Marije, ki pestuje Jezuščka.^[22]

Spominsko pričevanje Štefana Zdravca

Za podatke o kapelah v Dolanah sva prosili tudi gospoda Štefana Zdravca, gradbenika, zaposlenega kot hišnika na naši šoli. Tudi on nama je zapisal nekaj podatkov o Habjanekovi kapeli. Zanimivo je, da po njegovih podatkih gre za razliko v razlagi o nastanku te kapele. Morda pa držita obe razlagi in je kapela stala že pred prvo svetovno vojno, po vrnitvi iz vojne pa je doživela obnovo.

Kapelo naj bi zgradil ded sedanjega gospodarja, Habjanekov Tunč, po prvi svetovni vojni. Kot udeleženec vojne je bil hudo ranjen. Zaobljubil se je, da bo postavil kapelo, če bo preživel. Tako se je tudi zgodilo. Kapelo sta krasila dva kipa in sicer sv. Jožefa in Device Marije. Tudi ta kapela je bila izropana tako, da je ostala brez obeh kipov.^[23]

Bukovčova kapela

Bukovčova kapela leži ob cesti na levi strani ceste v Cirkulane, če se pripeljemo iz smeri Borl. Zaprto kapelo s kovanimi vrati obdajata z obeh strani mogočni lipi, ki ji dajeta še nek poseben čar. Kapela je opremljena s podobo sv. Barbare. Ker je sv. Barbara tudi zavetnica fare, naj ne bo odveč tudi nekaj besed o tej svetnici.

Podatke o sv. Barbari sva našli na svetovnem spletu, tako izveva da ta svetnica *»... sodi v vrsto bolj priljubljenih svetnikov in je tudi na Slovenskem zelo češčena. Od kod je bila doma in katerega leta je umrla, ne moremo z gotovostjo reči. Tudi njeno češčenje se je razširilo šele kakih tristo let po njeni smrti.«*

Izveva, da je bil njen oče *»... premožen meščan Dioskor, ki pa je bil zelo velik častilec malikov. Oče je na svojo hčer zelo pazil in ji postavil majhen grad v obliki stolpa.«*

Bukovčova kapela v Cirkulanah
Fotografiral fotograf Langerholc iz Ptuja leta 1991. Fotografijo hrani družina Žuran.

Kljub očetovemu nazoru se je navdušila za krščansko vero. »Ko je nekoč oče moral za dalj časa odpotovati, se je Barbara dala krstiti. Tudi si je dala v svojem stolpu postaviti križ. Za svoj zgled si je izbrala Janeza Krstnika in tako kot on živela v strogem postu in skrajno ubožno.«

V nadaljevanju izveva, kako kruta usoda jo je doletela. »Ko se je njen oče vrnil domov je izvedel, da je postala kristjanka. Ko je videl, da si je dala postaviti križ ter da je kipcem malikov razbila obraze, jo je hotel umoriti. Toda uspelo ji je pobegniti v hribe, kjer se je skrila pri pastirjih, ko so pasli drobnico. Oče je poslal vojake, ti so jo zgrabili in jo odpeljali v ječo. Tam je bila večkrat mučena. Nato so jo privedli pred sodnika, ki ji je rekel, naj se odpove krščanski veri, ali pa bo morala umreti. Sv. Barbara mu je odgovorila, da se bo darovala Jezusu Kristusu, pa tudi če bo morala svojo daritev zapečatiti s krvjo. Ko so videli, da je ni mogoče pregovoriti, jo je oče zgrabil, ter jo odvedel iz mesta. Sveta Barbara je ves čas molila, posebno za tiste, ki so jo preganjali in pretili s smrtjo. Ko so prišli na vzpetino za mestom, je njen oče zgrabil meč ter ji odsekal glavo.«^[24]

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Najprej sva g. dekana Emila Dreva povprašali o Bukovčovi kapeli, ki leži v ob glavni cesti v Cirkulanah. Posebej naju je zanimalo, zakaj kapela stoji med dvema lipama, vendar nama tega žal ni znal povedati. O prvotnem nastanku kapele nima podatkov, ve pa, da so prvotno kapelo podrli zaradi širjenja in dviganja cestišča ter jo na novo postavili na mesto, kjer stoji danes, leta 1987.

V njej so bili nekoč kipi Svete družine, a so jih tatovi žal odtujili. Ob ponovni postavitvi pa so kapelo opremili s kipom Sv. Barbare, ki je nekoč krasil kapelo, katera se je nahajala na jugozahodnem delu šolskega poslopja. Danes za kapelo skrbi gospa Angela Žuran, obeležje pa stoji v bližini hišnih številk Cirkulane 28, 29 in 30.

Spominsko pričevanje Angele in Marije Žuran in Franca Žurana

O Bukovčovi kapeli sva se pogovarjali s Francem Žuranom, 65-letnim upokojenim strugarjem, Angelo Žuran, 80-letno gospodinjo, ter Marijo (pdm. Marico) Žuran, 60-letno upokojeno trgovko, iz Cirkulan. Letnica postavitve obeležja jim na žalost ni bila znana, uspeli pa sva izvedeti približno letnico nove postavitve kapele, in sicer naj bi bilo novo obeležje postavljeno okrog leta 1985, na nek večji praznik, najverjetneje na Barbarino. Stara kapela je bila dotrajana, postavljena pa je bila kot ena izmed štirih postaj procesij, katere so potekale vsak teden v Cirkulanah. Ko pa je v njo treščil še tovornjak, pa so sklenili narediti novo. Kapelo so s skupnimi moči naredili vaščani. Sezidal jo je zidar Franc Kumer, pri čemer so mu pomagali Mirko Žuran, Franc Žuran in Anton Kelc. Gospa Angela Žuran pa je s kuhanjem poskrbela, da delavci niso bili lačni. Kapelo sta pokrila Štefan Zadravec in Franc Žuran, vrata pa je naredil Marjan Hameršak s pomočjo Franca Žurana. Izvedeli sva še, da je pri izgradnji kapele z materialom in delom pomagalo veliko drugih vaščanov, katerih imen nisva uspeli izvedeti, zato jih tudi

nisva zapisali. Povedali so nama, da so bili v prvotni kapeli kipi sv. družine, kateri so bili odtujeni in da je v kapeli sedaj le kip sv. Barbare, kar sva se lahko prepričali tudi na lastne oči. Sicer pa je, kot sva videli, kapela v dobrem stanju, zanjo pa skrbi družina Žuran.

Zidna kapela pri Levičniku

Zidna kapela pri Levičniku v Cirkulanah
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Spominsko pričevanje Anice Levičnik

O zidni kapeli pri Levičniku nama je nekaj povedala Anica Levičnik, 56-letna upokojenka ter obenem lastnica hiše, v katero je vzidana kapela. To obeležje leži v Cirkulanah 6, gostilna pri Levičniku. Po njenem pričevanju naj bi bila kapela zgrajena skupaj s hišo, in sicer leta 1898. Prvič je bila prenovljena leta 1967 s strani Marice Zafošnik, leta 1986 pa jo je znova obnovila sedanja lastnica Ančka Levičnik. Edini ohranjeni vir o kapeli je po njenih podatkih zemljiško knjižni izpisek. Obeležje je posvečeno Jezusu in Mariji, zanj pa skrbi Anica Levičnik z družino. Kapela je dobro ohranjena, v njej je križ z lesa, kipci so iz mavca, streha pa je bakrena.

Škečova kapela

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Škečova kapela stoji v Gruškovcu. Kapela je posvečena Srcu Jezusovemu, katerega kip jo tudi krasi v notranjost. Kapelo je že načel zob časa, je že v zelo slabem stanju in kliče po obnovi. Ob obeležju poteka tudi vsakoletni blagoslov velikonočnih jedi.

Kapela leži na vzpetini ob cesti med smrekami. Do nje vodijo betonske stopnice. Kapela je opremljena s kipom srca Jezusovega, stene v notranjosti so popleskane in okrašene z rožnim vzorcem »valcnom«.

Škečova kapela v Gruškovcu
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Kapela je na nekaterih mestih v precej slabem stanju v gradbenem smislu in je potrebna prenove.

Hišna kapela pri Štefiki

Spominsko pričevanje Štefanije Petrovič

O hišni kapeli pri Štefiki sva se pogovarjali s Štefanijo Petrovič, 84-letno gospodinjo, stanujočo v Gradiščah 80. Opisano obeležje je v tej hiši. Povedala nama je, da je bila kapela postavljena leta 1970. Postavil jo je njen pokojni mož Franček Petrovič, rojen leta 1913, ki se je v narodno osvobodilni vojni boril na strani partizanov. Med bojem, v katerem je bil v življenjski nevarnosti, se je skril za kapelo. Tista kapela je bila kapela Srca Jezusovega. Zaobljubil se je, da bo, če preživi, tudi sam postavil kapelo, posvečeno Srcu Jezusovemu.

Hišna kapele pri Štefiki v Gradiščah
Fotografirala Elvira Jurgec marca 2008.

Verjetno se je zaradi takratnih družbeno-političnih razmer odločil za postavitev obeležja v notranjih prostorih svoje stanovanjske hiše.

Obeležje je blagoslovil pozimi istega leta takratni dekan Jože Krošl. Kapelo krasí kip Jezusa, ki kaže na svoje krvaveče srce (srce Jezusovo). Več kot meter visok kip je iz Ljubljane pripeljal Štumberger Stanko, pdm. Prčkov Stanko. Kapela je dobro ohranjena.

Mrkačova kapela

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Kot sva izvedeli od dekana, v Paradižu stoji tudi Mrkačova kapela. Kapela je posvečena Mariji in je v slabem stanju. Sicer je bila kapela v lasti družine Bračko, ki je prišla s Pohorja in kupila posestvo. Gospodarstvo jim je dobro cvetelo, za kar so se zahvalili z izgradnjo kapele.

Ob ogledu kapele sva opazili, da je opremljena z mavčnim kipcem Device Marije. Nad vhodom v kapelo je štukatura z napisom »19 Hvaljen Jezus in Marija 51«. Ocenjujeva, da je kapela bila postavljena leta 1951 ali pa je to letnica obnovitve.

Mrkačova kapela v Paradižu
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Spominsko pričevanje Anice Belšak in Marije Voglar

Tudi ti dve pričevalki nama povesta, da je Mrkačova kapela v slabem stanju. Opozorita pa naju še na čez cesto postavljen križ pri Petru Gabrovcu.

Gabrovčev križ v Paradižu nama je omenil tudi dekan Emil Drev, zato meniva da gre v obeh primerih za isti križ.

Toličeva kapela

Spominsko pričevanje Anice Belšak in Marije Voglar

V nadaljevanju sva izvedeli od gospe Anice Belšak in gospe Marije Voglar čistilk prostorov v naši šoli, da je v Medribniku tudi Toličeva kapela, zgrajena okoli leta 2004.

Spominsko pričevanje Franja Toliča

O Toličevi kapeli sva se pogovarjali s Franjom Toličem, 48-letnim sliko-pleskarskim mojstrom. Kot sva izvedeli, je kapela novogradnja, postavljena leta 2004. Kapelo je dal postaviti Franjo Tolič v zahvalo za preživetje in ozdravitev po prometni nesreči in kot priprošnja za zdravje svojih otrok. Blagoslov kapele je 18. 9. 2005 opravil farni župnik, dekan Emil Drev.

Toličeva kapela v Medribniku
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Toličeva kapela je posvečena Mariji Brezmadežni. Obeležje stoji ob potoku, v bližini križpota Paradiž-Medribnik, najbližja hišna številka obeležju pa je Medribnik 2.

Kapelo krasí lesen kip Marije Brezmadežne, visok 1,2 m, ki ga je izdelal Drago Matjaško, znani rezbarski mojster-samouk iz Ptuja. Stene krasijo štiri stenske poslikave, ki jih je naslikal slikar-samouk Drago Ficko iz Spodnjega Kamenščaka pri Ljutomeru. Znotraj kapele sta naslikana blaženi Anton-Martin Slomšek in sv. Tomaž, zunaj pa sv. Mihael in sv. Barbara. Gradbena dela je opravil Anton Štante iz Ormoža. Obeležje je danes v dobrem stanju, zanj skrbi družina Tolič.

Štuhečova kapela

Spominsko pričevanje Anice Belšak in Marije Voglar

Kot sva izvedeli od gospe Anice Belšak in gospe Marije Voglar, čistilk prostorov v naši šoli, je v Gradiščah še Štuhečova kapela. Zanj skrbi družina Letonja.

O Štuhečovi kapeli v članku Tatjane Mohorko

Več podatkov o Štuhečovi kapeli sva našli v časopisnem članku. Ob obnovitvi in blagoslovu Štuhečove kapele v Gradiščah je novinarka Tatjana Mohorko v časopisu Tednik z dne 25. 9. 1997 objavila članek z naslovom Kulturni spomenik sredi haloških gričev.

Zapisala je, da je po besedah takratnega vaškega odbora Ivana Maroha »Štuhečova kapela lepotica našega kraja in okolice. Lahko je ponos vseh krajanov in zaščitni znak v raznih kronikah, almanahih in drugih turistično-gospodarskih publikacijah. Obnovljeno in olepšano jo predajamo novim generacijam.«

Iz članka izveva, da je kapelo blagoslovil dekan Emil Drev. Skrb zanjo pa je prevzela družina Letonja. Iz članka sva izvedeli tudi, da so se Gradiščani in okoličani zbrali pri obnovljeni vaški kapeli, kjer so darovali tudi slovesno mašo in v spomin zasadili lipo kot simbol slovenstva.

Nadalje izveva, da domačini sicer ne vedo povedati, kdaj je bila kapela zgrajena, so pa v stoletni katastrski knjigi našli letnico 1904, ko sta zakonca dr. Bela Štuhec in njegova žena Ana, znana dobrotnika iz teh krajev, kapelo odkupila od ptujske gospode. Še pred vojno sta kapelo obnovila in dogradila, ji dala današnjo podobo. Kapela je včasih služila združevanju haloških ljudi, pri njej so se ustavljali mlatiči in molili za dobro mlatev, vse do današnjih dni pa je ostala hram duhovno-kulturnega življenja haloškega človeka. V kapeli se je ohranil tudi kipec Marije in majhen zvon, ki ga je Ana Štuhec dobila za 70-letnico od domačinov. Za kapelo je precej let skrbela »župska« Trezika.

Štuhečova kapela v Gradiščah
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Novinarka v članku tudi pojasni, da so pri obnovi, ki je trajala nekaj mesecev, pomagali tudi domači obrtniški mojstri. Freske je naredil Drago Ficko iz Ljutomera. Vrednost obnove je znašala skoraj milijon tolarjev, stroške obnove so zbrali »v župniji sv. Barbara, veliko so prispevali domačini, skoraj polovico pa sta prispevala gorišniška občina ter VO Gradišča.« ^[25]

Štuhečova kapela je na zelo lepi lokaciji z razgledom. Okoli nje je lepo urejena okolica in tudi klopi ter mize, kjer si pohodnik lahko odpočije. Na nekaterih delih zidov se vidi, da so razpoke sanirane s finim ometom, ki čakajo še na sliko-pleskarska dela.

Guslova kapela

Spominsko pričevanje Benjamina Vidoviča

Gre za novejšo gradnjo v bližini hiše Avgusta Milošiča v Malem Okiču št. 18. Kolikor se spomni g. Benjamin, je bila postavljena 2002, vendar ne ve zagotovo.

Guslova kapela v Malem Okiču
Fotografirala Ksenja Arbeiter marca 2008.

KRIŽI

Križ pri farni cerkvi sv. Barbare v Cirkulanah

Križ pri farni cerkvi sv. Barbare v Cirkulanah
Fotografiral Ivo Zupanič novembra 2007.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Prvoten križ pri farni cerkvi sv. Barbare je stal na mestu, kjer danes stoji oglasna deska, naredil pa ga je domači rezbar iz Gradišča, in sicer med letoma 1926-1928. Postavljen je bil zato, ker so nekoč tukaj potekale tedenske procesije, služil pa je kot zadnja postaja in glavni oltar teh procesij. Ko so delali stopnice, ki vodijo do cerkve, so morali križ odstraniti. Novega, ki so ga postavili nad stopnicami, pa je naredil Ivan Milošič iz Malega Okiča.

Zdi se nama prav, da opozoriva še na en detajl. Križ »prepleta« vinska trta – rezbarija, ki simbolizira vinorodne Haloze. Podobno rezbarijo sva zasledili tudi na Ružnem križu in na križu pri Kokolovih v Dolanah, čeprav slednjega nisva uspeli vključiti v to raziskovalno nalogo.

Križ na pokopališču v Cirkulanah

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Pozanimali sva se o križu na pokopališču, ki je bil na novo postavljen med letoma 1978 in 1980, sicer pa je prvoten križ tam stal že v 17. stoletju. Križ stoji na betonskem podstavku, opremljen pa je z

rezljanima kipoma Jezusa in Marije. Za njega skrbi župnija Sv. Barbare, ki ga redno obnavlja vsakih nekaj let.

Križ na pokopališču v Cirkulanah
Fotografirali Elvira in Mojca marca 2008.

Klinčov križ

Spominsko pričevanje Darinke Kolednik

Darinka Kolednik je rojena 1963. leta, zaposlena je na delovnem mestu pomočnice vzgojiteljice v vrtcu Cirkulane.

Z gospo Darinko sva se pogovarjali o Klinčovem križu. Klinčov križ leži v Dolanah, v bližini hišne številke 12, na levi strani magistralne ceste, če se peljemo proti mostu čez reko Dravo iz cirkulanske strani. Izvedeli sva, da so obeležje postavili okrog leta 1880, da je bilo skozi čas tudi nekajkrat prestavljeno zaradi gradnje oziroma prenove ceste. Obeležje je bilo tudi večkrat obnovljeno, nazadnje pred štirimi leti (2003). Zapisov, starih fotografij ali kakega drugega materiala gospa Darinka nima. Današnji lastnik in tudi skrbnik obeležja je Katarina Zavec. Kot je gospe Darinki znano, je bilo obeležje postavljeno kot zaobljuba za vrnitev iz vojske. Kaj bolj konkretnega nama ni vedela povedati.

Klinčov križ v Dolanah
Fotografiral Ivo Zupanič novembra 2007.

Gre za tipičen lesen križ z Jezusovim kipom, ki je iz lesa, popleskan z oljnimi barvami, trenutno dobro ohranjen. Križ ima tudi ograjo iz lesenih letev in je pokrit z značilno okrasno streho valovite oblike, narejeno iz bakrene pločevine. Kot sva še uspeli izvedeti, je bil v prvotnem stanju križ opremljen tudi s kipcem device Marije, ki pa je bil ukradena, zato ima danes obeležje samo kip Jezusa.

Ružni križ

Ružni križ v Malem Okiču
Fotografirala Ksenja Arbeiter marca 2008.

Spominsko pričevanje Benjamina Vidoviča

Na naš popisni list se je odzval in postregel s številnimi podatki gospod Benjamin Vidovič, lesarski tehnik in poklicni voznik, rojen 1961, stanujoč v Pristavi 33. Gospod Benjamin je tudi sodeloval pri marsikateri prenovi teh znamenj.

Ružni križ se nahaja v Malem Okiču, neposredno ob hiši, kakšnih pet metrov nad cesto. Izdelan naj bi bil sočasno kot prvotni križ ob cerkvi sv. Barbare. Izdelal naj bi ga mojster, imenovan Šuk, okoli leta 1906. Po lesenem križu so rezbarije vinske trte z listi in grozdjem.

Znamenje je zob časa načel, zato se je leta 2000 pristopilo k obnovi. Križ in ograjo okoli njega je obnovil Janko Ivančič iz Velikega Okiča, streho Drago Herceg. Lesena kipa Kristusa in Device Marije pa je obnovil in na novo obarval najin pričevalec, Benjamin Vidovič.

Hrastinski križ

Hrastinski križ v Cirkulanah
Fotografiral Ivo Zupanič novembra 2007.

Spominsko pričevanje Benjamina Vidoviča

Hrastinski križ poznamo tudi pod imenom Halčekov križ. Nahaja se v Cirkulanah, na križišču cest, ki vodijo proti Pristavi oziroma Okiču. Križ bi naj postavil Halček, ob neposredni bližini travnika Hrastinskih s Pohorja, in tako se je »prijelo« ime. Gospod Benjamin Vidovič ne ve, kdo je pravzaprav lastnik križa, čeprav je sodeloval pri njegovi prenovi. Obnovil je leseni kip križanega Jezusa. Prenovo so izvedli decembra leta 2002. Milan Petrovič je poskrbel za betonski podstavek, nabavil les za križ in pločevino za streho. Križ je izdelal Vinko Krajnc, prebarval ga je Stanko Voglar ml. (oba iz Pristave). Pločevinasto streho je naredil Anton Kokot s Pohorja. Pod lesenim kipom Kristusa je bil kipec Device Marije iz porcelana, ki ga je daroval Srečko Krajnc iz Pristave. Ta porcelanasti kipec je bil po kratkem času uničen.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Ob Bložakovem mostu v Cirkulanah stoji Hrastinski križ. Lastniki tega križa so bili prav tako lastniki velikega posestva, ki je segalo od vasi Pohorje do vasi Pristava v občini Cirkulane. Po njegovem pričevanju naj bi križ postavila krajevna skupnost. Na Barbarino 2007. leta so križ po obnovi ponovno blagoslovili. Danes križ pripada Hrastinskim, ki živijo na Pohorju.

Petajov križ

Petajov križ v Pristavi
Fotografiral Ivo Zupanič novembra 2007.

Spominsko pričevanje Benjamina Vidoviča

Petajov križ stoji v Pristavi ob cesti, ki vodi proti Klačinam približno 100 m pod hišo Kumrovih, Pristava 34. Po pripovedovanju je postavitve križa postavljena nekako v leto 1900. Postaviti naj bi ga dal Petajov Hanzek, oskrbo nad njim pa je s podedovanjem kmetije prevzela najmlajša hči. Križ je bil daljše obdobje v zelo slabem stanju in brez kipca Device Marije. Verjetno leta 1995 ali 1996 kip Marije podari lastnik bližnjega vinograda.

Leta 2000 se je pristopilo k prenovi križa in obeh kipov. Obnovljeno znamenje danes služi za mesto velikonočnega blagoslova vaščanom Pristave.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Pred tridesetimi leti so v Pristavi obnovili Hudekov križ. Dolgo ga ni bilo, dandanes pa tam vsako leto poteka blagoslov velikonočnih jedi.

Gre za drugačno poimenovanje, Hudekov križ imenujejo tudi Petajov. Kljub vsemu se zdi, da se pogosteje uporablja ime Petajov križ.

Župski križ

Župski križ v Pristavi
Fotografiral Ivo Zupanič novembra 2007.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Župski križ stoji v Pristavi. Najbližja hišna številka križu je številka 18. Postavil ga je dedek, pdm. Župski, ki se je boril v 1. svetovni vojni in se nato srečno vrnil domov. V zahvalo za uspešno vrnitev je leta 1920 dal postaviti križ. Danes za obeležje skrbijo domačini, natančneje družina Arnečič.

Spominsko pričevanje Benjamina Vidoviča

Tudi Župski križ je doživel prenavo leta 2003, pri kateri je sodeloval tudi g. Benjamin Vidovič. Obnovil in prebarval je kipa Jezusa in Device Marije. Pobudo za prenavo dotrajanega križa, ki se nahaja v Pristavi na križišču ceste Pristava-Mali Okič, je dal tedanji vaški odbor. Milan Žumbar in Stanko Korenjak sta poskrbela za les, iz katerega je križ izdelal Vinko Kranjc. Vaščani so poskrbeli za ograjo in betonski podstavek, streho iz pločevine je naredil Andrej Kokol s Pohorja.

Obnovitvena dela so bila izvedena spomladi leta 2003, blagoslovitev obnovljenega križa pa so vaščani združili še z otvoritvijo na novo asfaltirane ceste v Pristavi. Na prireditve vaščane še vedno vežejo lepi spomini.

Gmajski križ

Gmajski križ v Pristavi
Fotografiral Ivo Zupanič novembra 2007.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Povprašali sva ga tudi o Banovinskem ali Gmajskem križu. Križ stoji ob avtobusnem postajališču v kraju Pristava. Obnovljen je bil leta 1990 s strani Pepeka Petroviča, ki je zanj skrbel tudi prej.

Spominsko pričevanje Benjamina Vidoviča

V Pristavi, na križišču ceste Pristava-Mali Okič, nedaleč stran od Župskega križa, se nahaja Gmajski križ.

Križ je opremljen z lesenima kipoma Jezusa in Device Marije, obe podobi pred padavinami ščiti pločevinasta streha. Okoli križa je kovana ograja.

Goli križ

Goli križ v Slatini
Fotografiral Ivo Zupanič novembra 2007.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Ker se je prvoten Goli križ v Slatini pri hišni številki 64 porušil, so na tem mestu pred kakšnimi desetimi leti postavili novega.

Spominsko pričevanje Benjamina Vidoviča

Križ pri Golem se nahaja v Slatini pri hišni številki 64. Križ je dal postaviti že pokojni Anton Štumberger, ki je sicer živel na Gorenjskem. Pri blagoslovu križa je poleg domačega duhovnika, dekana Emila Dreva, somaševal tudi duhovnik iz kraja, kjer je bival in pel v cerkvenem pevskem zboru Anton Štumberger.

Švajglov križ (nekoč Petrovkin)

Spominsko pričevanje Marije Petrovič

Pri popisu znamenj sva za pomoč poprosili učiteljico razrednega pouka, gospo Marijo Petrovič. Posej pa sva ji hvaležni za podatke o Švajglovem križu v Brezovcu.

Švajgllov križ v Brezovcu
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Leseni križ je danes opremljen z medeninastim kipom Kristusa in Device Marije, nahaja se v Brezovcu ob hišni številki 76. Morda bi lahko rekli, da se je to znamenje dvakrat postavilo. Križ je okoli leta 1940 dala postaviti Marija Firbas iz Nove vasi pri Markovcih, ki se je v Brezovec priselila kakšni dve ali tri leta prej. Postavljen je bil kot zaobljuba in prošnja za zdravje sina, ki je v nesreči izgubil nogo. Ta križ, takrat poimenovan Petrovkin križ, je stal do leta 1972, ko ga je družina Švajgl-Zebec odstranila saj so tako lesene podobe kot križ dotrajale in propadle.

Družina Švajgel je leta 1988 dala izdelati in na istem mestu postaviti nov križ. Pri nabavi podob je svetoval takratni župnik završke župnije, dekan Ivan Pucko. Blagoslov križa je opravil dekan cirkulanske župnije, Emil Drev. Za znamenje danes skrbita Marija Zebec in Ivan Švajgl.^[26]

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Švajgllov križ je postavljen v Brezovcu. Izvedeli sva, da je bil križ na novo postavljen na isto mesto kot predhodni križ med letoma 1987-1989. Za obeležje skrbi gospa Marija Švajgl.

Ganzov križ

Spominsko pričevanje Marjana Kolednika

O križu, katerega najbližja hišna številka je Brezovec 16 b, sva se pogovarjali z Marjanom Kolednikom. Obeležje leži ob odcepu Meglošak-Zavec, zanj pa skrbi družina Kolednik. Gospod Marjan je 47-letni ključavničar, stanujoč v bližini tega križa.

Izvedeli sva, da ga je leta 1947 dal postaviti njegov dedek, in sicer po vrnitvi iz ruskega ujetništva. V ruskem ujetništvu je obljubil svojemu sojetniku, da bo postavil križ, če se živ vrne domov. Povedal nama je tudi, da je bil križ prenovljen in prestavljen s prvotne lege. Včasih je stal križ na nasprotni strani ceste. Za obnovo in prestavitev je poskrbel gospod Marjan, tako obeležje rešil pred propadom in s tem tudi izkazal spoštovanje do svojega deda. Križ je opremljen s kipom Jezusa in Marije, pokrit s pločevinasto streho, obdaja pa ga lesena ograja. Obeležje je danes v dobrem stanju.

Ganzov križ v Brezovcu
Fotografirala Mojca Preložnik marca 2008.

Iz pogovorov z drugimi starejšimi krajanji pa sva izvedeli, da križ imenujejo Ganzov križ, zato to ime uporabljava tudi sami.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Ganzov križ stoji v Brezovcu. S kakšnimi drugimi podatki gospod dekan ne razpolaga.

Gočlov križ

Spominsko pričevanje gospe Marije Šimenko nama je pomagala pripraviti gospa Terezija Majcenovič, najina učiteljica slovenskega jezika. Zapisala nama je oporne točke pričevanja o Gočlovem križu, si za naju sposodila dve fotografiji udeležencev blagoslova ob obeh prenovah, poleg tega pa nama je tudi sama o tem znamenju povedala nekaj podatkov.

Spominsko pričevanje Marije Šimenko

Gospa Marija Šimenko, rojena 1923 leta, je pripovedovala o Gočlovem križu, ki se nahaja ob cesti Brezovec-Zavrč-Pestike. Spomni se, da je bil križ postavljen leta 1935, blagoslovil pa ga je kapucin iz Ptuja. Na veliko soboto so pri križu imeli žegenj. Tja naj bi prišle tudi Macunove gospe. Družina Macunovih naj bi v tem obdobju imela največje posestvo v Brezovcu. Spomni se, da je tudi dedek gospe Marije pomagal omenjenemu kapucinu razvoziti darove na Ptuj.

Gočlov križ v Brezovcu
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Križ naj bi dala postaviti Jakob in Terezija Poljanec, dedek in babica pričevalke.

Marija Šimenko ne ve točno za pravi razlog postavitve. Meni, da je razlog postavitve zaobljuba za srečno vrnitev dedka iz 1. svetovne vojne ali mogoče tudi zato, ker je prispeval les že za dva križa in je potem dal postaviti še družinskega. Ne izključuje pa možnosti, da naj bi ga dal postaviti za varovanje pred nesrečami na tedaj nevarnih cestah, torej kot zaščito tedanjih prevoznih sredstev, kočij in konjskih vpreg, ki so vozile po cestah v tej okolici.

Gočlov križ okoli leta 1985
Fotografijo ob obnovitvi križa okoli leta 1985 hrani Marija Šimenko.

Križ je doživel obnovitve v obdobju okoli leta 1985 in okoli leta 1992. Opremljen je bil s kipom Jezusa in Marije. Kipec Device Marije je bil odtujen, vendar pozneje zamenjan z novim. Obstoječi kip Jezusa se je ohranil od leta 1935, vmes pa je bil seveda večkrat prepleskan in obnovljen.^[27]

Gočlov križ okoli leta 1992
Fotografijo ob obnovitvi križa okoli leta 1992 hrani Marija Šimenko.

Grejski ali Kralov križ

Spominsko pričevanje Ane Belšak

O Grejskem ali Kralovem križu sva poskušali nekaj izvedeti pri gospe Ani Belšak, gospodinji, rojeni leta 1944, doma iz Gradišča. Izvedeli sva, da je najbližja številka temu obeležju Gradišča 40. Križ so dali postaviti pdm. Grejski, ki so bili doma iz Male vasi, tukaj pa so imeli le vinograd. Postavljen je bil zaradi smrti sina, ki se je ponesrečil z vozom na kravjo vprego, ko se je peljal v Gradišča. Ko se je peljal mimo bližnje reke Drave, je kravam spodrsnilo, voz pa je skupaj z njimi padel v prepad proti reki

Dravi. Tako je ta utonil skupaj s kravjo vprego. V spomin na ta dogodek so nato postavili križ. Pozneje je Hanza Muhič, pdm. Kralov, dal križ prestaviti in obnoviti s pomočjo svoje družine.

Grajski ali Kralov križ v Gradiščah
Fotografirala Elvira Jurgec marca 2008.

Spominsko pričevanje Janeza Muhiča

Gospa Ana nama je tudi obljubila, da bo o križu povprašala lastnika Janeza Muhiča, doma iz Male Vasi. Besedo je držala. Tako sva izvedeli, da sta obeležje dala postaviti njegova babica Barbara Vaupotič in dedek Jožef, ki sta se rodila leta 1882, umrla pa leta 1957. Živela sta v Mali Vasi 7.

Ko sta se nekoč s kravjo vprego vračala domov iz vinograda v Gradiščah čez bregove, se je zgodila huda nesreča. Ker je bila cesta zelo ozka, se je voz z 8-letnim sinom nenadoma zvrnil v prepad proti Dravi, k sreči pa so otroka uspeli rešiti. V zahvalo, da je sin ostal živ, sta leta 1923 dala postaviti ta križ. Obeležje je vnuk Janez Muhič z ženo Otilijo obnovil prvič leta 1975 in drugič leta 2003, blagoslov pa je opravil markovski župnik Janez Maučec.

Zanimivo je, da obe pričevanji za vzrok postavitve navajata nesrečo, čeprav je po pričevanju gospe Ane otrok utonil, po pričevanju gospoda Janeza pa preživel. Verjetno pa je pričevanje gospoda Janeza Muhiča bolj verodostojno.

Dernikovičov križ

Spominsko pričevanje Jožeta in Julijane Dernikovič

O križu, ki stoji v Paradižu, sva se pogovarjali z Jožetom in Julijano Dernikovič. Gospod Jože je star 75 let in je upokojeni gostinec. Gospa Julijana pa je prav tako že upokojena, sicer pa je po poklicu prodajalka.

Dernikovičov križ
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Najbližja hišna številka križu je Paradiž 65, obeležje pa je bilo prvič postavljeno leta 1904. Franc in Terezija Dernikovič sta 5. 7. 1900 kupila posestvo v Paradižu, v zahvalo pa sta leta 1904 postavila križ, ki je bil istega leta tudi blagoslovljen. Križ je na tem mestu stal skoraj 50 let, čeprav je to posestvo leta 1947 prišlo pod drugega lastnika. Zanimivo je, da je ta križ leta 1951 neurje podrlo in je bil zaradi tega odpeljan na neko kmetijo. Križ so na novo postavili leta 1994. Danes ga krasita nova kipa iz kovine. Sam križ pa je iz hrastovega lesa in v dobrem stanju.

Juričov križ

Juričov križ v Gradiščah
Fotografirala Elvira Jurgec marca 2008.

Spominsko pričevanje Štefanije Petrovič

O Juričovem križu sva se pogovarjali s Štefanijo Petrovič, 84-letno gospodinjo stanujočo v Gradiščah 80. Križ stoji ob cesti v Gradiščah. Povedala nama je, da je križ postavil Kranjc Anton s pomočjo svoje družine. Gospa se ne spomni, kdaj je bil križ postavljen, povedala pa nama je letnico obnove. Po njenem mnenju je bil križ postavljen leta 1994, vendar sva iz drugih virov ugotovili, da je bil v resnici postavljen leta 1996. Križ je opremljen s kipom Jezusa in Marije, ki jih je pomagal priskrbeti dekan Emil Drev. Oba kipa sta iz Maribora pripeljala Štefanija Petrovič in njen že pokojni mož Franček Petrovič. Zemljišču, na katerem stoji križ, domačini pravijo Juričovo. Od tod tudi izhaja ime križa Juričov križ. Dandanes za obeležje skrbi družina Rihtarič.

Križ na Kalapindži ali Kovačov križ

Križ na Kalapindži ali Kovačov križ
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Z gospodom dekanom Emilom Drevom sva se prav tako pogovarjali o križu na Kalapindži ali Kovačovem križu v Medribniku. O njem nisva izvedeli prav veliko. Izvedeti nama je uspelo, da sedaj za križ skrbi družina Štumberger, nekoč pa je bil v lasti posestnikov. Letnica postavitve ni znana, dekan Emil Drev pa nama je povedal, da je križ sicer propadel, na novo pa so ga postavili med letoma 2000 in 2002.

Kovačov Križ

Kovačov križ v Gradiščah
Fotografirali Mojca in Elvira marca 2008.

Spominsko pričevanje Darinke Arnečič

Še en križ se imenuje Kovačov. V Gradiščah 116 b na dvorišču družine Arnečič, stoji Kovačev križ. O njem nama je pripovedovala Darinka Arnečič.

Včasih je stal na mestu, kjer sedaj stoji Lipasov križ. Zaradi izgradnje ceste so ga prestavili na sedanjo lokacijo. To je bilo po njenem mnenju okoli leta 1940. Nazadnje je družina Arnečič križ obnovila pred kakšnimi petimi leti.

Lipasov križ

Spominsko pričevanje Darinke Arnečič

Tudi Lipasov križ je v Gradiščah, na križišču ceste, ki pelje proti vrhu Gradiškega Huma. Stoji na mestu, kjer je nekoč stal Kovačov križ, ki je na dvorišče Arnečičevih bil prestavljen ob izgradnji ceste. Lipasovi so ga dali postaviti zato, ker je tam včasih že bil oziroma so imeli križ.

Lipasov križ v Gradiščah
Fotografiral Ivo Zupanič novembra 2007.

Gabrovčov križ

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Gospod dekan nama je omenil tudi Gabrovčov križ, za katerega do tedaj še nisva slišali, izvedeli pa sva, da naj bi stal nekje v Paradižu.

Ko sva z mentorjem šli iskat, si ogledat in fotografirat Mrkačovo kapelo v Paradižu smo na drugi strani ceste opazili križ, za katerega meniva, sklicujoč se na pričevanje Anice Belšak in Marije Volar, da gre za Gabrovčov križ.

Križ je novejšega datuma, je po obliki in po velikosti drugačen – manjši, kot smo jih vajeni v našem okolju.

Gabrovčov križ v Paradižu
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Hujčov ali Lovrov križ

Hujčov ali Lovrov križ v Brezovcu
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

O Hujčovem ali Lovrovem križu v Brezovcu sva izvedeli le, da je bil obnovljen nekje med leti 1980-1985, točne letnice obnove pa nama žal ni vedel nihče povedati. Sicer pa križ ob obnovi ni bil prestavljen, tako kot večina drugih, ostal je na istem mestu, kot je stal pred obnovitvijo.

Andrejčekov križ

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Andrejčekov križ stoji v Slatini blizu hišne številke 28. Izvedeli sva, da je bil obnovljen, sicer pa poteka ob tem križu vsako leto tudi blagoslov velikonočnih jedi. Ob obnovi križa so bile nanj nameščene tudi nove podobe iz litega železa.

Anderjčekov križ v Slatini
Fotografiral Darjan Arnečič marca 2008.

Dreisigarov križ

Spominsko pričevanje Anice Belšak in Marije Voglar

Dreisigarov oziroma Štumbergerjev križ stoji v Pristavi, na domačiji Štumbergerjevih. Postavil ga je ded Tonček ob vrnitvi iz vojne, pomagal pa mu je nekdo iz Hajdine, s katerim je bil skupaj na fronti. Ta je podaril kip Marije, ki krasi križ. Les za križ pa je priskrbel Tonček. Križ je bil prenovljen pred približno desetimi leti.

Dreisigarov križ v Pristavi
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Bakušov križ

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Letnice postavitve Bakušovega križa v Cirkulanah nisva uspeli izvedeti. Postavljen naj bi bil v spomin na nesrečo, ker naj bi nekdo v bližini tega križa nekoga ubil, več pa nama je gospod dekan ni vedel povedati.

Bakušov križ v Cirkulanah
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Oreški križ

Oreški križ v Paradižu
Fotografiral Ivo Zupanič marca 2008.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Oreški križ, ali poprej imenovani Fridauerov križ, je v Paradižu. Postaviti ga je dal domačin Anton Emeršič med letoma 1982-1985. Gospod dekan z drugimi podatki o tem križu ne razpolaga.

Tučinov križ

Spominsko pričevanje Benjamina Vidoviča

Tučinov križ se nahaja v Slatini pri hišni številki 33. Za zadnjo obnovo križa in obeh kipov je poskrbel sedanji gospodar Andrej Kokol.

Tučinov križ v Slatini
Fotografiral Darjan Arnečič marca 2008.

PREDSTAVITEV SAKRALNIH ZNAMENJ, KI NE OBSTAJAJO VEČ

Dotaknili sva se tudi znamenj in obeležij, ki jih danes ni več ali pa so ohranjeni le še ostanki teh.

Kapela sv. Barbare (ob šolskem poslopju)

Šolsko poslopje najine šole iz leta 1932

Fotografija je objavljena v zborniku ob 200 letnici šolstva v Cirkulanah.

Na kapelo, ki je nekoč stala tik ob šolskem poslopju, je mentorja opozorila učiteljica Terezija Štumberger, saj je razvidna iz fotografije šolskega poslopja iz leta 1932 in iz stare razglednice Sv. Barbare.

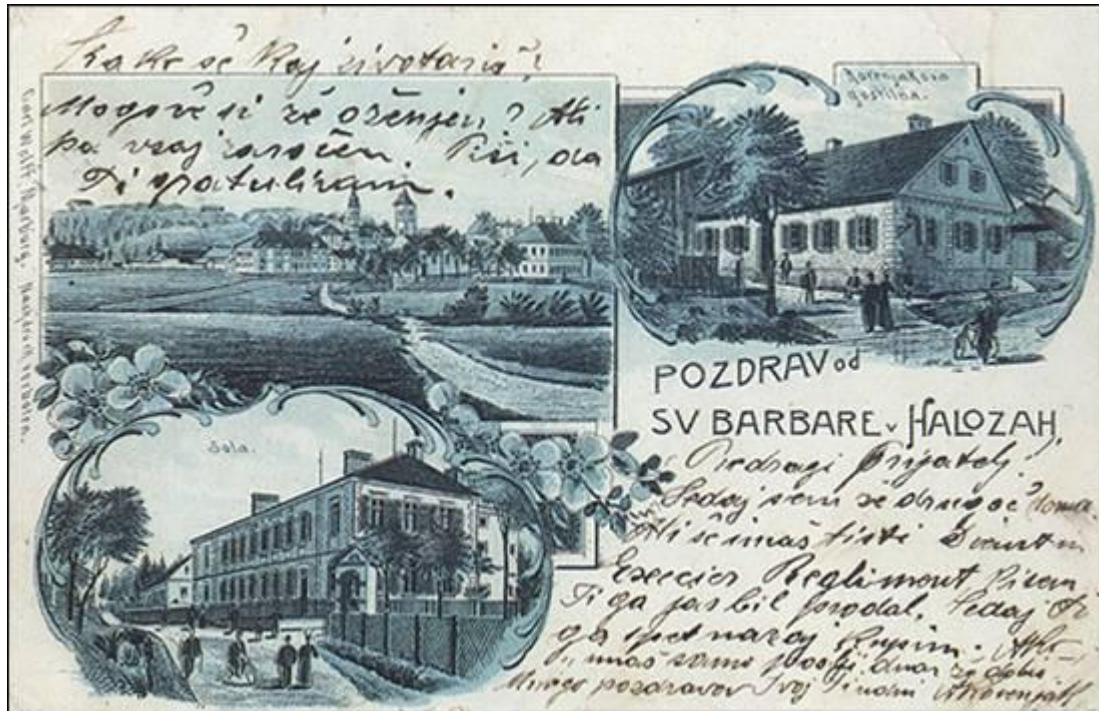
Za pomoč sva prosili knjižničarko Marico Zebec, ki je o kapeli povprašala svojo mamo, gospo Genovefo Fajfar.

Spominsko pričevanje Genovefe Fajfar

Gospa Genovefa Fajfar, upokojena kuharica, rojena 1938. leta, se še spomni tega znamenja. Povedala nama je, da je bilo odstranjeno kmalu po drugi svetovni vojni, verjetno zaradi takratne družbene klime ob takratni spremembi političnega režima.

Kapelo bi naj krasil kip sv. Barbare, ki pa ob odstranitvi kapele ni bil uničen ampak so ga shranili v sosednji gostilni pri Korenjaku (danes gostišče Krona). Kdaj točno so obeležje odstranili, se ne spomni, pa tudi kakšna je nadaljnja usoda kipa svetnice, ne ve.^[28]

Razglednica iz Cirkulan, poslana 1900
 Razglednica je iz knjige Ptuj in okolica na razglednicah 1891 – 1945.

Za pomoč pri zbiranju podatkov o kapeli sva poprosili še Danico Voglar, kuharico v naši šoli. O kapeli ob šolski zgradbi je povprašala gospoda Adolfa Petroviča.

Spominsko pričevanje Adolfa Petroviča

Gospod Petrovič, rojen 1927, je upokojeni kmet, stanujoč v Pristavi. Znamenja oz. kapele ob šoli se še spominja. Povedal je tudi, da je kapela bila pravzaprav del poslopja-vogala šolske stavbe. Kdaj točno so jo odstranili, ne ve, meni pa, da hitro po drugi svetovni vojni, ob adaptaciji šolskega poslopja, najverjetneje takrat, ko so zamenjali okna na poslopju. Tudi on meni, da je pri odstranitvi kapele šlo tudi za politično ozadje.

Zanimivo pa je, da je po njegovem mnenju danes kip sv. Barbare, ki je krasil kapelo, danes v Bukovčevi kapeli.^[29]

Križev pot do podružnične cerkve sv. Ane

V 18. stoletju so do cerkve sv. Ane na Velikem Vrhu zgradili Križev pot, od katerega pa je danes ohranjena samo ena kapelica.^[30] Božja pot se vrši še danes, na god sv. Ane, 26. julija.

Kapelica križnega pota k sv. Ani na Velikem Vrh
Fotografiral Ivo Zupanič junija 2004.

V pogovoru z dekanom Emilom Drevom sva izvedeli, da je nekoč bilo 14 kapel križnega pota. Edina ohranjena je na vrhu, obnovljena je bila pred leti, sredstva je prispevala Občina Gorišnica. Ostale kapele so bile uničene med vojnami in po drugi svetovni vojni. Obstajajo načrti, da se bo križev pot po nekdanjem zgledu na novo postavil.

Križ v Gradiščah

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Danes krasita predverje cerkve sv. Elizabete, ki stoji v vasi Pohorje, ob slovensko-hrvaški meji in je posvečena sv. Elizabeti Turinški, kip Jezusa in kip Marije. Omenjena kipa sta nekoč krasila križ, ki je stal v Gradiščah. Križ je propadel, kipa so pa s premestitvijo rešili pred propadom.

Ciglarov križ

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Tudi Ciglarov križ v Malem Okiču ne stoji več. Odstranili so ga zaradi razširitve vinograda. Bil je v lasti Tilike Pintarič. Podobe, ki so nekoč krasile ta križ hrani lastnica.

Kužno znamenje ob cesti na grad Borl

Na območju Haloz je večkrat razsajala kuga, čeprav, kot nas seznanja Bračič, najdemo le malo kužnih znamenj, naletimo na figuralno znamenje ob cesti h gradu Borl. Tudi to znamenje je pritegnilo najino pozornost. Danes obstajajo le še ostanki tega kužnega znamenja. Kužno znamenje je še dobro vidno na razglednici, ki jo hrani Franci Golob iz Ptuja, zgodovinar in znani zbiralec. Kdaj je kip na znamenju propadel ali bil kako drugače uničen, nama ni uspelo izvedeti.

Kužno znamenje ob cesti na Borl nekoč in danes
Razglednica izdana okoli leta 1945, hrani Franci Golob. Desno je današnji ostanek znamenja posnet novembra 2007 (Ivo Zupanič).

Kapela sv. Roka

Slika sv. Roka hranijo v župnišču sv. Barbare
Fotografirali Mojca in Elvira marca 2008.

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Zanjo sva izvedeli od dekana Emila Dreva. Stala je na gradiškem Humu. Ker je v tem času razhajala kuga, so mislili, da jih bo ta kapela varovala pred to hudo boleznijo, zato so jo posvetili sv. Roku priprošniku v sili. Postavljena je bila že v 18. stoletju, po domnevah med letoma 1715-1720, ko je drugod že razhajala kuga. Slika sv. Roka, ki je bila del opreme obeležja, so kasneje ob propadu kapele, prenesli v cerkev sv. Ane na Velikem Vrh.

Dekan nama je pojasnil, da naj bi ob restavriranju slike ugotovili, da so sliko sv. Roka izrezali iz slepega okvirja in platno prilepili na drugo - večje platno in poslikali okolico slike. Danes sliko hranijo v župnišču sv. Barbare. Tako sva imeli možnost sliko videti in jo tudi fotografirati.

UGOTOVITVE

Ugotovitve na osnovi terenskega dela

Ugotavljava, da prebivalci cirkulanske občine poznajo sakralna znamenja iz svoje neposredne okolice. Le malokdo pa pozna vsa sakralna znamenja v občini.

Razen nekaterih časopisnih člankov, napisanih ob postavitvi znamenja ali ob njegovi prenovi in ponovnem blagoslovu, zapisov o sakralnih znamenjih v občini Cirkulane praktično ni. Vedno pa sva naleteli na pripravljenost za pogovor o posameznem znamenju, seveda pa se v verodostojnost pričevanj tam kjer so si morda tudi nasprotovala, nisva spuščali.

Na splošno lahko rečeva, da krajanji lepo skrbijo za sakralna znamenja, veliko jih je doživelo prenovu in ponovni blagoslov, nekatera pa bodo to še doživela. Zanimivo je tudi, da so nekatera znamenja zgrajena nedavno, kar verjetno kaže na religioznost krajanov, katere pa v tej raziskavi nisva preverjali. Razlogi za nedavno postavljena sakralna znamenja so podobni kot razlogi v preteklosti – preživetje, ozdravitev, priprošnja...

Dotaknili sva se tudi sakralnih znamenj, ki jih danes več ni. Čeprav je o njih še težje pridobiti podatke, se nama zdi prav, da sva zapisali vsaj tisto, kar sva o njih izvedeli.

Statistična obdelava anketnih vprašalnikov

Anketni vprašalnik je v prilogi te raziskovalne naloge. Razdelili sva 60 vprašalnikov, vse sva dobili tudi vrnjene.

Starostno obdobje vprašanih:	Število:
<i>do 15 let</i>	21
<i>od 16 do 30 let</i>	6
<i>od 31 do 45 let</i>	12
<i>od 46 do 60 let</i>	13
<i>od 61 do 75 let</i>	4
od 76 do 90 let	4

Preglednica 1: Starostna struktura vprašanih

Ali vam je znano, koliko je sakralnih znamenj (kapel in križev) je v občini Cirkulane?

Odgovor:	Število:	Odstotek:
<i>Da</i>	<i>16</i>	26,7
Ne	44	73,3

Preglednica 2: Starostna struktura vprašanih

Ali menite, da bi bilo dobro ta znamenja vključiti v pohodniško-turistično ponudbo našega okolja?

Odgovor:	Število:	Odstotek:
<i>Da</i>	<i>54</i>	90
Ne	6	10

Preglednica 3: Starostna struktura vprašanih

Ali se vam zdi raziskovanje o sakralnih znamenjih v našem okolju koristno?

Odgovor:	Število:	Odstotek:
<i>Da</i>	<i>54</i>	90
Ne	6	10

Preglednica 4: Starostna struktura vprašanih

REZULTATI

Preden nakaževa rezultate, naj ne bo odveč, če še enkrat spomniva na hipoteze. Predpostavili sva:

- da velika večina občanov dokaj točno ve za število sakralnih obeležij v naši občini,
- da ljudje iz naše okolice dobro poznajo obeležja,
- da bi bilo sakralna obeležja potrebno vključiti v pohodniško-turistično ponudbo kraja,
- da bo raziskovalna naloga s strani vprašanih naletela na odobravanje.

O zgodovini Cirkulan je veliko zbranega. O sakralnih obeležjih, predvsem o predmetu najine raziskave (kapele, križi, zidni oltarji...), pa v nama dosegljivi literaturi praktično ni nobenih zapisov.

S pomočjo vodenih intervjujev sva poizvedovali o sakralnih znamenjih, si zapisali, kar sva izvedeli. Naredili sva tudi fotografije, kar nekaj fotografij je naredil mentor. Vprašane sva tudi prosili za starejše fotografije ali drugo slikovno gradivo oziroma drugo gradivo, vezano na ta znamenja. Nekatere hipoteze sva preverjali tudi z vprašalnikom. Ljudje sicer znamenja poznajo, večina jih tudi ve poimenovati z imenom, kakršno je v rabi ali pa je bilo v rabi (včasih so v rabi različna imena za isto znamenje). O letnicah nastanka so podatki zelo nejasni, prav tako pa je vzrok za postavitve večkrat neznan ali pa je razlag več. Kljub temu da je ravno pri spominskih pričevanjih največ neznank, pa vseeno meniva, da so le-ta najpomembnejši del te naloge in ji dajejo svojevrstno težo.

V zvezi s preverjanjem hipotez lahko zapiševa naslednje:

Prva hipoteza: Velika večina občanov dokaj točno ve za število sakralnih obeležij v naši občini.

Pri številu obeležij sva se sklicevali na podatke dekana Emila Dreva. Če dodava še obeležja, ki jih ni več oziroma še hišne kapelice ali boljše niše s sakralnimi podobami, je pravzaprav težko zagotovo trditi, kolikšno je to število. Večkrat obstajata dve ali celo več imen za isto znamenje. Nenazadnje tudi sami nisva uspeli zbrati podatkov o vseh sakralnih obeležjih. Zato ne čudi, da so odgovori na prvo vprašanje anketnega vprašalnika dali rezultate, ki kažejo, da je točno število sakralnih obeležij občanom prej neznan kot ne, kar je pa pri značilno raztreseni poselitvi teh krajev tudi razumljivo.

Sklep: Nekako bi lahko rekli, da **rezultati ne kažejo v prid potrditve hipoteze**. Morda pa bi lahko anketno vprašanje natančneje definirali tako, da bi anketiranega povprašali po številu sakralnih znamenj v njegovem naselju bivanja.

Druga hipoteza: Da ljudje iz naše okolice dobro poznajo obeležja.

Sklep: Hipoteza, da ljudje iz naše okolice iz naše okolice dobro poznajo obeležja, bi bilo **potrebno modificirati**. Bolje bi bilo postaviti hipotezo tako, da bi trdili, da ljudje dobro poznajo sakralna znamenja iz svoje neposredne okolice.

V grobem bi lahko ocenili, da so sicer ljudje pripravljeni o sakralnih obeležjih povedati vse, kar vedo, vendar je malo zapisanih podatkov, zelo malo je starejšega slikovnega gradiva, in tako je zanesljivost pridobljenih podatkov včasih vprašljiva.

Tretja hipoteza: Da bi bilo sakralna obeležja potrebno vključiti v pohodniško-turistično ponudbo. Hipotezo sva preverjali samo z anketo, med vodenimi intervjuji tega vprašanja nisva postavljali. Tako lahko na osnovi odgovorov v vprašalniku izpeljeva sklep: Odgovori vprašalnikov **govorijo v prid hipotezi**, da bi bilo sakralna obeležja potrebno vključiti v pohodniško-turistično ponudbo.

Četrta hipoteza: Raziskovalna naloga bo s strani vprašanih naletela na odobravanje.

Postavi se vprašanje, ali je brskanje po preteklosti v današnjem hitrem času sploh potrebno oziroma zaželeno.

Glede na rezultate ankete in pozitiven odziv krajanov na katerega sva naleteli, ko sva pojasnili, kaj želiva raziskovati, lahko z gotovostjo trdimo, da je hipoteza: Raziskovalna naloga bo s strani vprašanih naletela na odobravanje, **potrjena**.

DISKUSIJA

Zakaj sva se lotil raziskovanja? Z zapisom spominskih pričevanj sva želeli tudi sami prispevati k širjenju znanja o kraju Cirkulane in da se to ohrani bodočim rodovom. Z anketo pa sva hoteli poizvedeti med krajanji, koliko poznajo sakralna znamenja kraja, ali jih vidijo kot možnost turistične ponudbe in kakšen odnos imajo do znamenj oziroma do raziskovanja. S slikovnim gradivom pa sva hoteli doseči popestritev v smislu vizualne privlačnosti naloge.

S svojimi pričevanji, odgovarjanjem na vprašalnik, so nama krajanji - večinoma starejši - podarili svoj čas, veliko znanja in izkušenj, zato je prav, da jih posredujemo naprej. S tem razlogom sva se potrudili v okviru svojega prostega časa narediti to nalogo.

Veliko je bilo še zamisli kako bi nalogo pripravili oziroma vanjo vključili - od izdelave zemljevida sakralnih znamenj, izrisa tlorisov kapel... pa se nama ni izšlo. Vsekakor pa sva mnenja, da bi slednje bilo dobro narediti. Predvsem v smislu pohodniško-turistične ponudbe pa predlagava, da bi ob vsakem znamenju postavili tablo z opisom znamenja iz razpoložljivih podatkov. Seveda je vprašanje, kdo naj to pobudo izvede, ali Občina Cirkulane ali cerkveni odbor pri matični fari Sv. Barbare, ali naj bo to Turistično društvo kraja, ali katero izmed drugih društev, ki v kraju delujejo, ali zasebniki in podjetja, ki se ukvarjajo s turistično dejavnostjo. Najbolj prav bi bilo, da bi bila to skupna skrb vseh naštetih.

Ker bi pa radi, da bi ta raziskovalna naloga prispevala k boljši prepoznavnosti našega kraja, bo dobila svoje mesto tudi na svetovnem spletu tako, da bo dosegljiva in razpoložljiva v promocijske, pedagoške in podobne namene. Naloga bo tudi predstavljena zainteresiranim ob koncu šolskega leta, s čim se bova poskušali oddolžiti vsem, ki so si vzeli čas in nama pomagali pripraviti to nalogo in se na svoj način posloviti od najine osnovne šole.

ZAKLJUČEK

Da sva lahko izdelali to raziskovalno nalogo, sva porabili veliko svojega prostega časa. Veseli sva, da je najino raziskovanje med krajanji bilo dobro sprejeto. Njihova pripravljenost, odgovarjati na vprašanja, nama je omogočila izoblikovati ugotovitve na osnovi pridobljenih pogovorov.

Zavedava se, da sva zapisali le pričevanja ljudi, ki sva jih sami izbrali oz. sami uspeli pridobiti za pogovor. Prepričani sva da še marsikdo ve veliko o temi najinega raziskovanja, pa nama tokrat tega ni uspelo izvedeti in zapisati.

Tudi sebi sva ob zaključku »postavili ogledalo« in skozi analizo rezultatov spoznali, da bi bilo potrebno kakšno stvar narediti drugače. Morda sva želeli raziskati še več in podrobneje, a vseeno ne smeva reči, da sva s svojim delom nezadovoljni. Nasprotno, veliko sva se naučili, tako v smislu metodologije raziskovanja, o sakralnih znamenjih našega kraja in nenazadnje sva spoznali prijaznost naših krajanov. Kako naprej? Šele sedaj vidiva, koliko bogastva skriva najina okolica. Spoznali sva tudi, da sva raziskali le majhen del tega bogastva. Ne bi radi dajali praznih obljub, pa vendar se bova najverjetneje odločili za nadaljevanje raziskovanja dediščine najinega okolja tudi kot dijakinji, saj bova (upava vsaj) ostali sošolki tudi naprej.

UPORABLJENA LITERATURA in VIRI

Bračič, Vladimir (1967), *Vinorodne Haloze*, Založba Obzorja, Maribor.

Bračič, Vladimir (1975), *Ptujsko polje*, Založba Obzorja, Maribor.

Bračič idr. (1982), *200 let šolstva v krajevni skupnosti Cirkulane 1780-1980*, Cirkulane.

Čehok, Dragutin idr. (2007), *Haloze-Zagorje*, Halo-Ediling, Cirkulane.

Krajevni leksikon Dravske banovine (1937), Ljubljana, 1937.

Prašnički, Martin idr. (2005), *Cirkulane, svet Belanov*, Halo, Cirkulane.

Radovanovič, Sašo (2004), *Podravje*, založba Kapital, Maribor.

Šampri Purg, Kristina (1997), *Ptuj in okolica na razglednicah 1891 – 1945*, Zgodovinsko društvo Ptuj, Ptuj.

Zadnikar, Marijan (1991), *Slovenska znamenja*, Družina, Ljubljana.

Časopisni članki

Meznarič, Simona, *Izpolnjena obljuba*, članek, Štajerski Tednik, 26. 10. 2007.

Mohorko, Tatjana, *Kulturni spomenik sredi haloških gričev*, članek, Tednik 25. 9. 1997, št. 39, str. 12.

Internetni viri

Spletna stran podjetja Halo: <http://www.halo.si/> (20. 11. 2007)

Spletna stran ministranti Žiri: <http://ministranti.kvips.com/> (5. 12. 2007)

Spletna stran Iva Zupaniča: <http://www2.arnes.si/~jzupan4/> (20. 11. 2007)

Spletna stran PD Cirkulane: <http://www.planinci-cirkulane.si/> (31. 03. 2008)

Spominska pričevanja

Spominsko pričevanje dekana Emila Dreva

Spominsko pričevanje Darinke Kolednik

Spominsko pričevanje Srečka Krajnca

Spominsko pričevanje Marije Fijačko

Spominsko pričevanje Marije Emeršič

Spominsko pričevanje Benjamina Vidoviča

Spominsko pričevanje Marije Petrovič

Spominsko pričevanje Štefana Zadravca

Spominsko pričevanje Terezije Majcenovič

Spominsko pričevanje Marije Šimenko

Spominsko pričevanje Genovefe Fajfar

Spominsko pričevanje Adolfa Petroviča

Spominsko pričevanje Marjane Korošec

Spominsko pričevanje Anice Levičnik

Spominsko pričevanje Zvonka Maicna

Spominsko pričevanje Anice Belšak

Spominsko pričevanje Marije Voglar

Spominsko pričevanje Marjana Kolednika

Spominsko pričevanje Janeza Muhiča

Spominsko pričevanje Angele in Marije Žuran in Franca Žurana

Spominsko pričevanje Julijane in Jožeta Dernikoviča

Spominsko pričevanje Darinke Arnečič

Spominsko pričevanje Franja Toliča

-
- [1] Horvat, Franci, Na polju znamenje stoji, članek v reviji GEA, april 2006, str. 12.
- [2] Horvat, Franci, Na polju znamenje stoji, članek v reviji GEA, april 2006, str. 14.
- [3] Horvat, Franci, Na polju znamenje stoji, članek v reviji GEA, april 2006, str. 12-19.
- [4] Zadnikar, Marijan (1991), Slovenska znamenja, Družina, Ljubljana, str. 9.
- [5] Horvat, Franci, Na polju znamenje stoji, članek v reviji GEA, april 2006, str. 14.
- [6] Horvat, Franci, Na polju znamenje stoji, članek v reviji GEA, april 2006, str. 18.
- [7] Bračič idr. (1982), 200 let šolstva v krajevni skupnosti Cirkulane, 1780-1980, Cirkulane, str. 70.
- [8] Bračič idr. (1982), 200 let šolstva v krajevni skupnosti Cirkulane, 1780-1980, Cirkulane, str. 68.
- [8] Bračič idr. (1982), 200 let šolstva v krajevni skupnosti Cirkulane, 1780-1980, Cirkulane, str. 68.
- [9] Bračič idr. (1982), 200 let šolstva v krajevni skupnosti Cirkulane, 1780-1980, Cirkulane, str. 68.
- [10] Spletna stran podjetja Halo: <http://www.halo.si/> (20.11.2007)
- [11] Bračič idr. (1982), 200 let šolstva v krajevni skupnosti Cirkulane, 1780-1980, Cirkulane, str. 72.
- [12] Arbeiter, Ksenja, Ponudniki turističnih storitev na območju Haloz, Diplomaska naloga, Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem, Maribor, 2007.
- [13] Čehok, Dragutin idr. Haloze-Zagorje, Halo-Ediling, Cirkulane, 2007, str. 106.
- [14] Arbeiter, Ksenja, Ponudniki turističnih storitev na območju Haloz, Diplomaska naloga, Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem, Maribor, 2007.
- [15] Bračič, Vladimir, Vinorodne Haloze, Založba Obzorja, Maribor, 1967, str. 62.
- [16] Čehok, Dragutin idr. Haloze-Zagorje, Halo-Ediling, Cirkulane, 2007, str. 66.
- [17] Čehok, Dragutin idr. Haloze-Zagorje, Halo-Ediling, Cirkulane, 2007, str. 65.
- [18] Čehok, Dragutin idr. Haloze-Zagorje, Halo-Ediling, Cirkulane, 2007, str. 65.
- [19] Spletna stran: Ivo Zupanič, http://www2.arnes.si/~jzupan4/kraj_borl.htm, 20.11.2007
- [20] Mohorko Tatjana, Zavračanje kapela v Halozah, članek, Tednik, 1999.
- [21] Meznarič, Simona, Izpolnjena obljuba, članek, Štajerski Tednik, 26.10.2007, str.20.
- [22] Zapisano na osnovi podatkov Zvonka Maicna.
- [23] Podatke zbral Štefan Zadravec.
- [24] Spletna stran: <http://ministranti.kvips.com/sredine/svetniki/barbara.htm> (5.12.2007).
- [25] Mohorko, Tatjana, Kulturni spomenik sredi haloških gričev, članek, Tednik 25.9.1997, št.39, str.12.
- [26] Podatke zbrala Marija Petrovič
- [27] Po opornih točkah Terezije Majcenovič zapisala Mojca Preložnik.
- [28] Podatke zbrala Marica Zebec
- [29] Podatke zbrala Danica Voglar.
- [30] Spletna stran Planinskega društva Cirkulane: <http://www.planinci-cirkulane.si/> (31.03.2008)